КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет геоінформаційних систем і управління територіями

Кафедра геоінформатики і фотограмметрії

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

на тему: «Організаційні аспекти та перспективи розвитку медичного туризму в Україні»

Київ – 2022 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет геоінформаційних систем і управління територіями

Кафедра геоінформатики і фотограмметрії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____проф., д.т.н. Карпінський Ю.О.
“____” _____2022 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

Організаційні аспекти та перспективи розвитку медичного туризму в Україні

Виконала студент групи ТУР-61
242 «Туризм»
Геоінформаційні системи і технології
Кармазин С.С.

Керівник: Кучеренко Н.М.
Ідентичність підтверджую

Київ 2022 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет: Геоінформаційних систем та управління територіями
Кафедра: Геоінформатики і фотограмметрії
Освітній рівень: «магістр за ОПП»
Спеціальність: 242 «Туризм»
Спеціалізація:

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
_____доцент., к.т.н. Нестерненко О. В.
“09” жовтня 2022 року

З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

Кармазин Світлана Сергіївна
(прізвище, ім’я, по батькові)

1. Тема роботи: Організаційні аспекти та перспективи розвитку медичного туризму в Україні
затверджена наказом ректора КНУБА №1792/2 від «16» листопада 2022року

2. Керівник роботи Кучеренко Наталія Миколаївна
(прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання студентом роботи до захисту: 22 грудня 2022р.

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження медичного туризму
Розділ 2. Характеристика тенденцій та чинників розвитку медичного туризму
Розділ 3. Медичний туризм – перспективний напрям діяльності туристичних підприємств. Створення медичного туру
5.Графічний матеріал за розділами
Презентація

6. Календарний план виконання роботи:

Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження медичного туризму.Сутність медичного туризму, характеристика, класифікація,аспекти медичного туризму в Україні	23.10.2022
Розділ 2. Характеристика тенденцій та чинників розвитку медичного туризму. Соціально-екононмічні особливості, чинники, що впливають на розвиток медичного туризму. Сучасний стан та тенденції.	13.11.2022

Розділ 3. Медичний туризм – перспективний напрям діяльності туристичних підприємств. Організаційні аспекти медичного туристичного продукту. Ефективність організації медичного туристичного продукту. Проблеми та перспективи. Створення медичного туру	30.11.2022
Остаточне оформлення роботи	11.12.2022
Направлення роботи на рецензування, перевірку на плагіат	12.12.2022
Попередній захист роботи на кафедрі	15.12.2022

7. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Перевірив	
		Дата	підпис
Розділ 1.	**Кучеренко Н.М**		
Розділ 2.	**Кучеренко Н.М.**		
Розділ 3.	**Кучеренко Н.М.**		

8. Дата видачі завдання 09 жовтня 2022 р.

Зав. кафедри _____ Карпінський Ю.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ Кучеренко Н.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Студент _____ Кармазин С.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП……..6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ
1.1 Сутність медичного туризму та його характерні ознаки……...9
1.2 Сучасні підходи до класифікації медичного туризму……...18
1.3 Організаційно-управлінські аспекти медичного туризму в Україні……25
Висновки до 1 розділу……..….30
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ
2.1 Соціально-економічні особливості медичного туризму……..…32
2.2 Основні чинники, що впливають на розвиток медичного туризму…….....36
2.3 Сучасний стан та тенденції розвитку медичного туризму в Україні……..…43
Висновки до 2 розділу…….....49
РОЗДІЛ 3. МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ – ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ
3.1 Організаційні аспекти медичного туристичного продукту……..…….....52
3.2 Ефективність організації медичного туризму для підприємства…….……...60
3.3.Проблеми та перспективи розвитку медичного туризму в Україні……..……...65
3.4. Порівняння українського та угорського туру по термальних водах……76
Висновки до 3 розділу…….…….……88
ВИСНОВКИ……...…….…...89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….....93

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасними тенденціями розвитку туризму є відокремлення від класичного туризму новітніх, різноманітних видів і форм, які дозволяють збагатити дохід від туристичних послуг та створюють перспективи виходу на нові ринки, включаючи міжнародні. Ріст ринку туристичних послуг обумовлюється зростанням як попиту, так і ростом пропозиції. В основному, ріст пропозиціїзумовлений розвитком підприємництва, спричиненим високим рівнем оборотності та рентабельності капіталу, конкурентним потенціалом. Серед нових форм і видів туризму, які підвищують соціальноекономічний потенціал держави виокремлюється медичний туризм основною метою якого є організація лікування громадян за кордоном. Сфера медичного туризму є важливою ланкою сфери послуг, яка відіграє значну роль у активізації торговельного балансу країни.

З макроекономічної точки зору це зумовлено низкою факторів, таких як: демографічні, глобалізаційні фактори, технологічні зміни. Окрім вищеперерахованих факторів, вагому роль мають геополітичі та економічні тенденції, що включають у себе цінову стратегію, споживацький попит і певні регіональні чи економічні фактори, враховуючи капіталовкладення і економічну політику. Ринок лікувально-оздоровчого туризму в Україні зазнає глобальних змін. Традиційні санаторно-курортні заклади та курорти вже не є призначеними тільки для лікування та відпочинку осіб похилого віку, вони поступово перетворюються на поліфункціональні оздоровчі центри, які охоплюють широке коло споживачів. У більшості регіонів України є всі умови для розвитку медичного туризму. Цьому сприяють значні природно-рекреаційні ресурси, розвинута спеціальна інфраструктура, яка може визначати туристичну спеціалізацію окремих територій, висококваліфікованиймедичний персонал. Поряд із цим розвиток медичного туризму в Україні стримується низкою факторів, як економічного так і законодавчо-правового характеру. Тому, дослідження

подальших перспектив розвитку медичного туризму як в Україні так і у світі є актуальними.

Мета та завдання дослідження.

Метою магістерської роботи є розкриття сучасного стану, організаційних аспектів функціонування медичного туризму, як перспективного напряму діяльності туристичних підприємств в Україні. Відповідно до поставленої мети сформульовано завдання, які обумовили логічну структуру та послідовність їх вирішення: - розкрити сутність та сучасні підходи до класифікації медичного туризму; - охарактеризувати організаційно-управлінські аспекти медичного туризму в Україні;

- висвітлити соціально-економічну сутність медичного туризму;

- проаналізувати сучасний стан та тенденції розвитку медичного туризму в Україні та світі;

- розкрити організаційні аспекти медичного туристичного продукту та його ефективність для туристичних підприємств; - виявити проблеми та окреслити перспективи розвитку медичного туризму в Україні.

Об'єктом дослідження є медичний туризм.

Предметом дослідження є організаційні аспекти медичного туризму та медичного турпродукту для підвищення ефективності функціонування туристичних підприємств.

Методи дослідження. У магістерській роботі застосовано методи: літературний; історичний, структурно-порівняльного аналізу; синтезу; індукції та дедукції – для дослідження теоретичних положень опублікованих наукових праць та практичних рекомендацій з питань розвитку медичного туризму; систематизації та узагальнення; побудови аналітичних таблиць, статистичних методів – для обробки даних первинної та вторинної інформації, статистичних даних; графічного методу аналізу (Microsoft Office) – для візуального представлення результатів емпіричних досліджень. Інформаційний базис дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, міжнародні

акти, матеріали Всесвітньої туристичної організації, статистична інформація Державної служби статистики України, монографічні дослідження та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблематики. Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні та систематизації даних, що окреслюють сучасний стан та перспективи розвитку медичного туризму в Україні, розробці рекомендацій щодо створення медичного туристичного продукту. .Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані туристичними підприємствами при прийнятті рішення щодо впровадження в практику діяльності медичного туризму та розробці медичного туристичного продукту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1.Сутність медичного туризму та його характерні ознаки.

Сфера медичного туризму є елементом сфери послуг, який відіграє важливу роль в активізації торговельного балансу країни. З макроекономічної точки зору це викликано низкою факторів, таких як: демографічні фактори, глобалізація, технологічні зміни. На додаток до факторів, перерахованих вище, важливу роль відіграють геополітичні та економічні тенденції, включаючи стратегію ціноутворення, споживчий попит і деякі регіональні або економічні фактори, включаючи капіталовкладення та економічну політику.

Медичний туризм — сучасний напрямок туризму, метою якого є організація лікування громадян за кордоном [29,с.263]. Основний потік клієнтів медичного туризму зазвичай пов'язаний з курортами, лікуванням зубів, а також різними видами операцій, серед яких найбільшою популярністю користуються пластичні операції. Так зародилася популярна практика поєднання відпочинку з медичними послугами, і як наслідок – прибутковий бізнес, який постійно поповнюється новими гравцями, які в умовах жорсткої конкуренції намагаються просувати свої послуги за рахунок комплексного обслуговування та підхід до надання таких послуг, а також орієнтація на масового споживача.

У сучасних умовах існують різні підходи та трактування сутності медичного туризму. Певний дисбаланс викликаний тим, що на пострадянському просторі лікувального туризму в сучасному розумінні фактично не існувало асоціації були тільки з оздоровчо-курортним туризмом..Зокрема, Г. Ю. Щекин зауважує, що: «орієнтація на медичний туризм більшою мірою притаманна іноземним громадянам, ніж громадянам Росії, які, за рідкісним виключенням, не підозрюють про існування такого виду туристичної діяльності. Але й самі санаторії поки що не зорієнтувались в тому, яку мету вони реалізують у своїй діяльності – лікування або оздоровлення» [31, с. 29]. Автором, також пропонується використовувати термін «лікувальний туризм». На думку Гнедика Є.С.,

використання терміну «лікувальний туризм» є недостатньо переконливим. Ця позиція обґрунтовується тим, що: «будь-яка лікувальна діяльність є видом медичної діяльності, а тому використання цього терміну у наведеному контексті не лише не дозволяє провести чітке відмежування, а й вносить додаткову плутанину у визначення цих видів туристичної діяльності» [8, с.19].

Інші науковці пропонують виокремлювати «лікувальноклінічний туризм», як: «частину лікувального туризму, який полягає у самостійному виїзді для спеціалізованого лікування поза рамками гарантованої медичної допомоги з боку держави за власний рахунок або рахунок інших недержавних джерел» [32, с. 29]. Однак цей вид туризму реалізується в рамках медичного туризму, а сам термін доречно вважати уточненням окремої складової медичного туризму. Питання ототожнення «медичного туризму» з «оздоровчим» є також дискусійним закордоном. Так, дослідники з США акцентують увагу на певній плутанині та браку визначеності даного поняття. Останній, на їх думку, являє собою: «організовану подорож для поліпшення або відновлення здоров'я людини шляхом медичного втручання. Проте оздоровчий туризм здійснюється за межами місця проживання з метою звичайного оздоровлення без медичного втручання» [40]. Таким чином, узагальнюючи питання щодо співвідношення господарської діяльності із медичного туризму та діяльності по організації і використанню курортів слід зазначити, що остання: «відноситься до медичного туризму за умови, що до туристичного продукту включені послуги, які пов’язані з медичним втручанням і надаються в закладах, що мають спеціальний господарсько-правовий статус закладу охорони здоров’я».

Найбільш повно визначення медичного туризму здійснено Гнедиком Є.С.: «медичний туризм – це вид господарської діяльності, який є невід’ємною складовою туристичної діяльності, що передбачає особливу процедуру формування та реалізації туристичного продукту який включає

в себе як пакет загальних туристичних послуг, так і медичних послуг або лікувально оздоровчих (діяльність пов’язану з наданням медичних послуг та/або медичним втручанням), що здійснюється не лише загальними суб’єктами туристичної діяльності, а і суб’єктами, що мають особливий статус – статус закладів охорони здоров’я, що передбачає наявність спеціальних дозвільних документів на здійснення медичної практики» . У контексті зазначеного доречно дати визначення туристичного продукту у медичному туризмі.

Під туристичним продуктом у сфері медичного туризму розуміємо: «попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який може включати послуги медичного (лікувально-оздоровчого характеру) і об'єднує не менше двох таких послуг, що реалізується або пропонується для реалізації за певною ціною, до складу включають послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, у тому числі медичні (лікувально-оздоровчі), не пов'язані з перевезенням та розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо)».Метою лікувального туризму є зміцнення здоров’я, такий вид туризму передбачає перебування в санаторно-курортних установах. Окрім цього, медичний туризм передбачає профілактику захворювань і відпочинок. Він характеризується тривалістю подорожі, відвідуванням меншої кількості міст і збільшенням тривалості перебування в одному місці, тобто окрім дозвілля, медичний туризм передбачає відпочинок, оздоровлення та релаксацію. Такий різновид відпочинку можна схарактеризувати формулою: «renew, revive, relax, refresh».

Медичний туризм з кожним роком стає все більш популярним, особливо серед жителів Канади, США та країн Західної Європи. Наприклад, у США кількість людей, які не мають необхідної та повної медичної страховки, перевищує 50 мільйонів чоловік. Більшість населення має медичну страховку, яка не покриває лікування хронічних

захворювань, повне лікування та протезування зубів, операції..Саме тому велика кількість населення США вважає, що краще проходити такі види лікування за межами країни. Досить часто пацієнти змушені подорожувати, щоб отримати медичні послуги, які вони не можуть отримати у своїй країні через певні законодавчі заборони чи обмеження, тим самим сприяючи розвитку міжнародного медичного туризму.

Для розвитку медичного туризму, безсумнівно, необхідний насамперед ресурсний потенціал природного характеру, крім того, необхідно розвивати інфраструктуру та кваліфікований персонал лікувальних закладів. Лікувальний туризм не тільки стрімко розвивається, але й зазнає впливу глобалізаційних процесів.

У країнах світу, які мають розвинену систему охорони здоров'я річний прибуток від в'їзного оздоровчого і лікувального туризму може сягати сотні мільйонів доларів, такий дохід робить досить великий вклад у поповнення бюджету країни, сприяючи її процвітанню. Беручи до уваги дані експертів, можна стверджувати, що: «впродовж останніх років медичний туризм, включаючи як лікування, так і діагностику та реабілітацію, становить близько 2 % світового ВВП». В даний час понад 72% світової торгівлі медичними послугами 10 зосереджений на розвинені країни світу через системи своїх афілійованих лікарень та зарубіжних відділень власних медичних центрів, а 22% послуг експортується шляхом надання медичних послуг іноземним пацієнтам під час їх перебування за кордоном. Наприклад: «частка експорту медичних послуг Чехії складає орієнтовно 3,5% загальних витрат на систему охорони здоров'я, Люксембургу – 1,8%, Словенії – 1,5%, а Угорщини – 1,2%; за відповідних показників для імпорту послуг на рівні 0,15%, 3,5%, 0,27% та0,25%»[37,с.3]. Як наслідок , унаочнює сучасний світовий розподіл пацієнтів, що у пошуках альтернативного лікування, або більш доступних чи вищої якості медичних послуг формують осередки та туристичні потоки міжнародного медичного туризму. Висновком, який можна

зробити з даних таблиці 2, є те, що продуцентом послуг у сфері медичного туризму може виступати будь-яка країна, що має необхідне інфраструктурне забезпечення та достатню кількість висококваліфікованих кадрів.

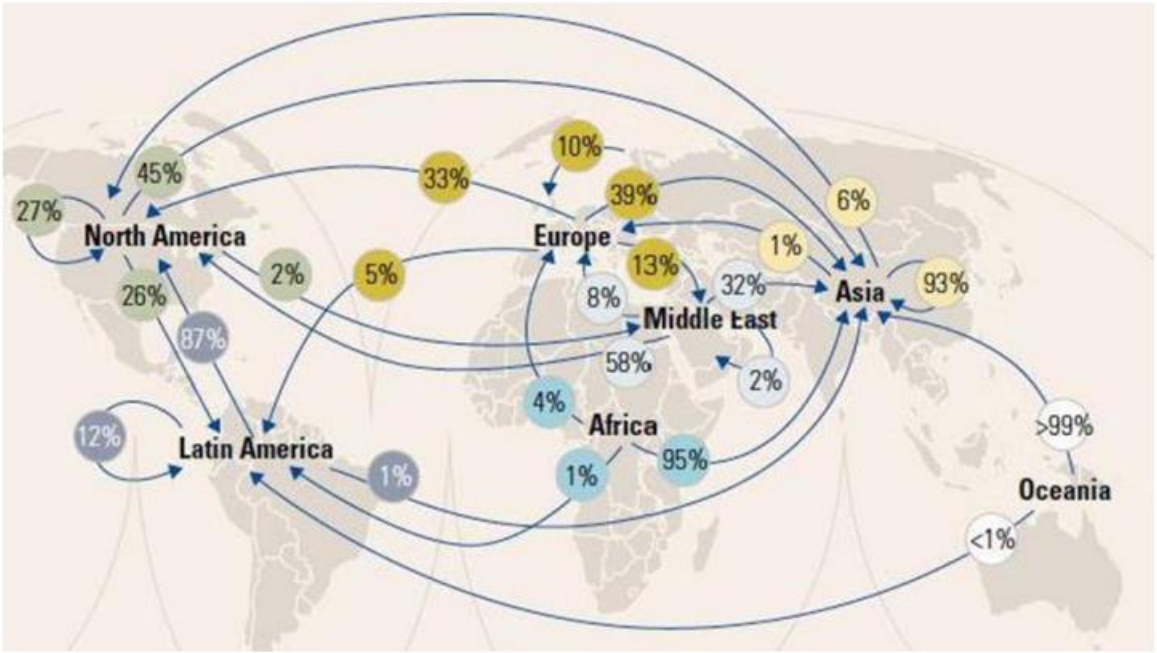

Рис.1.1.Карта міжнародного медичного туризму

Серед регіональних лідерів у сфері медичного туризму, особливо для пацієнтів з пострадянського простору, можна виділити Німеччину та Ізраїль, а серед світових лідерів слід виділити такі країни, як Індія, Таїланд, Південна Корея та Малайзія. Кожна з перерахованих вище країн має свою історію успіху.

Також заслуговують на увагу Туреччина та її історія. Країна швидко стала одним зі світових лідерів медичного туризму і показала неймовірні темпи зростання. Головним чинником такого стрімкого розвитку стала державна підтримка цієї галузі, в неї вкладалися мільйони доларів, не менш важливу роль відіграла національна програма розвитку медицини та медичного туризму [24, с. 168].

До п’ятірки країн, які стабільно найбільше заробляють на медичному туризмі, входять Сполучені Штати, Туреччина, Німеччина,

Таїланд та Індія. Тим не менш, саме Туреччина демонструє найбільш позитивну динаміку зростання в сегменті медичного туризму. В Індії, наприклад, цінова політика на медичні послуги на 65– 85 % нижча, ніж у США. За прогнозами розробленими Deloitte Center for Health Solutions (США), кількість жителів США, які мають бажання лікуватися за кордоном, зростатиме та збільшиться пересічно у 8 разів (з 750 тис до 6 млн). Згідно з результатами опитувань, близько 200 тис. мешканців Великобританії планують відправитися на лікування до Індії, беручи до уваги ціни на медичні послуги. [3, с. 164]

Про розвиток світового медичного туризму свідчить той факт, що понад 50 країн світу прийняли національні програми медичного туризму, які мають сприяти розвитку економіки. Такі країни як Ізраїль, Німеччина, Туреччина, Сінгапур, Індія, Таїланд, розуміючи необхідність розвитку медичного туризму, інвестують мільйони доларів у розвиток медичної інфраструктури. Їх інвестиції спрямовані на будівництво комфортних клінік, оснащених новітнім обладнанням, та розвиток інноваційних технологій, що забезпечують надання якісної медичної допомоги.

Оскільки однією з необхідних умов розвитку медичної інфраструктури є кваліфікований медичний персонал, про що вище країни інвестують у навчання персоналу та стажування у провідних медичних університетах світу. Правда, лікарі клінік, які приймають і лікують пацієнтів з-за кордону, володіють кількома іноземними мовами. Зважаючи на кількість таких пацієнтів, вивчення іноземної мови включено в програму навчання середнього та вищого медичного персоналу в багатьох країнах. У багатьох клініках проведено сертифікацію за стандартами JCI [4].

Враховуючи той факт, що кількість медичних закладів, які бажають вийти на ринок медичного туризму, зростає досить стрімко, варто звернути увагу на актуальність контролю якості медичних послуг для іноземних туристів. Коли турист має вибір між різними медичними

закладами, досить часто одним із вирішальних і найбільш об'єктивних критеріїв вибору є наявність такого закладу з міжнародною акредитацією. Серед найбільших і загальновизнаних акредитаційних систем варто відзначити такі як: Joint Commission International (JCI); Trent Accreditation Scheme; Australian Council for Healthcare Standards International (ACHSI); Canadian Council on Health Services Regulation (CCHSA).

Найбільш популярною є акредитаційна система JCI, яка «вважається престижним методом оцінки якості та організації медичного обслуговування на міжнародному рівні, її називають «золотиим стандартом охорони здоров'я», отримання якого свідчить про найвищу якість медичного обслуговування, застосування правильних методів лікування та управління в лікувальній установі, а також надає гарантію безпеки пацієнтам». На основі проведеного дослідження ринку медичних послуг можна розрізнити два основних зустрічних потоки медичних туристів:

1) у першому випадку туристи подорожують із високорозвинутих країн із якісною системою охорони здоров'я в країни з нижчим рівнем життя, метою такої поїздки є отримання медичних послуг за нижчою ціною та за значно коротший час очікування. Туристи цього напряму – це, як правило, представники середнього класу, які або не мають страхового полісу, або діючий договір страхування не покриває витрати на необхідний вид медичних послуг.

2) до другого потоку відносимо туристів з країн низького рівня розвитку системи охорони здоров'я, які подорожують до високорозвинених країн з метою отримання висококваліфікованої медичної допомоги, зазвичай при серйозних захворюваннях, які можуть нести загрозу життю або нормальній життєдіяльності людини (трансплантація органів, хірургічне втручання, онкологічне лікування тощо).

На ринку медичного туризму поділ між учасниками процесу обслуговування поділяється на[6]:

• виробники - зареєстровані та ліцензовані в установленому порядку виробники медичних послуг лікувально-профілактичні, санаторно-курортні та інші лікувальні заклади будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що надають послуги з підтримки та відновлення здоров'я.

• виробники оздоровчих послуг – включають курортні заклади, такі як санаторії, термально-профілакторії, готелі SPAturim.

• виробники-посередники, які надають послуги у сфері організації туристичних поїздок, пошуку та укладання договорів з виробниками медичних послуг, організації транспорту, розміщення тощо.

Специфіка медичного туризму полягає в тому, що кінцевий отримувач медичних послуг не може придбати їх безпосередньо у виробника. Тому наявність виробників-посередників є обов’язковою умовою функціонування ринку медичного туризму.

Агентства медичного туризму надають комплексні туристичні послуги, які значно ширші, ніж послуги звичайної турфірми. Їхня діяльність включає надання якісної та доступної медичної допомоги до та після лікування, догляд під час лікування, організацію та складання плану лікування спільно з лікарями зарубіжних та вітчизняних клінік, оцінку співвідношення ціни та якості в різних медичних закладах та установи на ринку медичного туризму [21,с.10].

1.2. Сучасні підходи до класифікації медичного туризму

Оскільки існують різні підходи до висвітлення сфери медичного туризму, існують різні його класифікації. Найбільш поширеними є 2 види класифікації медичного туризму:

1) розподіл за дистинаціями медичного туризму;

2) поділ за видами та організаційними формами лікувального туризму.

В основу класифікації напрямків медичного туризму покладено загальну класифікацію Всесвітньої туристичної організації, а також регіональну систематизацію Асоціації медичного туризму, яка використовувалася при ранжуванні країн за індексом медичного туризму. У класифікації видів лікувального туризму доцільно використовувати принцип мети туристичної подорожі. Деякі вчені пропонують поділяти медичний туризм відповідно до існуючих сегментів міжнародного ринку на напрями та підрозділи [38]. Варто зазначити, що цю класифікацію можна використовувати в контексті виділення окремих видів медичних послуг, до яких належать медичні та реабілітаційні послуги.

Структура медичного туризму серед українських дослідників є дискусійною та не загальновизнаною. Зокрема, О.О. Гунченко вважає, що «медичний туризм є самостійним напрямком, його не слід плутати зі звичайними оздоровчими та лікувальними поїздками, навіть якщо вони включають окремі медичні послуги в санаторіях або готелях». Термін «медичний туризм» означає насамперед основне та комплексне медичне обслуговування, лікування за кордоном, а не додаткові процедури. Більшість пацієнтів їдуть на оперативне лікування за кордон. З таким тлумаченням важко погодитися, оскільки фактично це штучне звуження поняття медичного туризму. Адже оздоровчі послуги належать до медичних послуг, пов’язаних з медичним втручанням і, як правило, в санаторно-курортних закладах України лише за наявності ліцензії на медичну практику [10, с. 113 – 114]. Отже, організація надання таких послуг

з медичного туризму має ті ж самі ризики з точки зору заподіяння шкоди життю чи здоров'ю пацієнта, як і інші види медичних послуг.

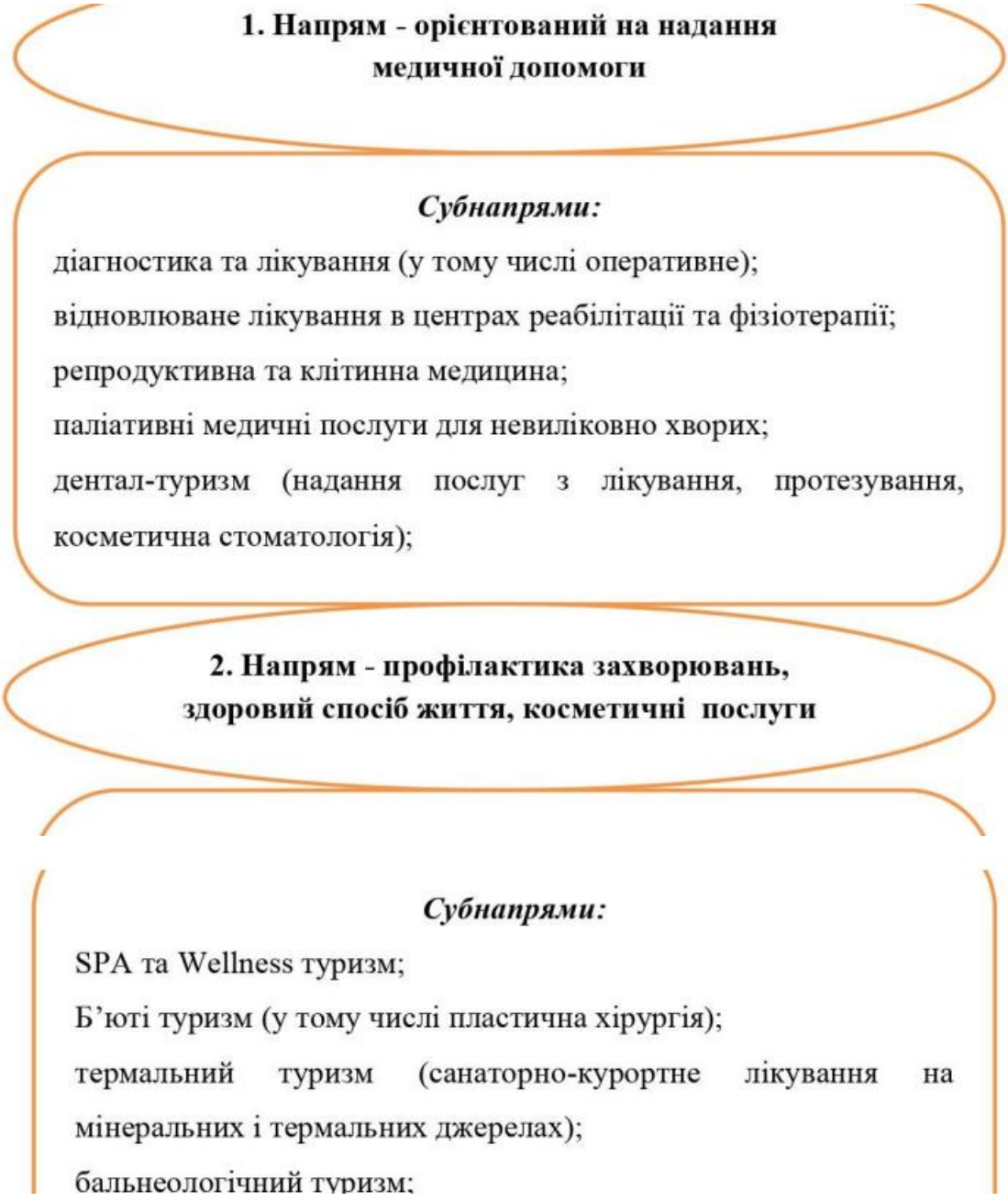

Рис. 1.2. Поділ медичного туризму за існуючими сегментами міжнародного ринку

Поділ медичного туризму за існуючими сегментами міжнародного ринку на напрями та субнапрямами

За О.О. Гунченко розрізняють такі види медичного туризму (рис. 1.3).

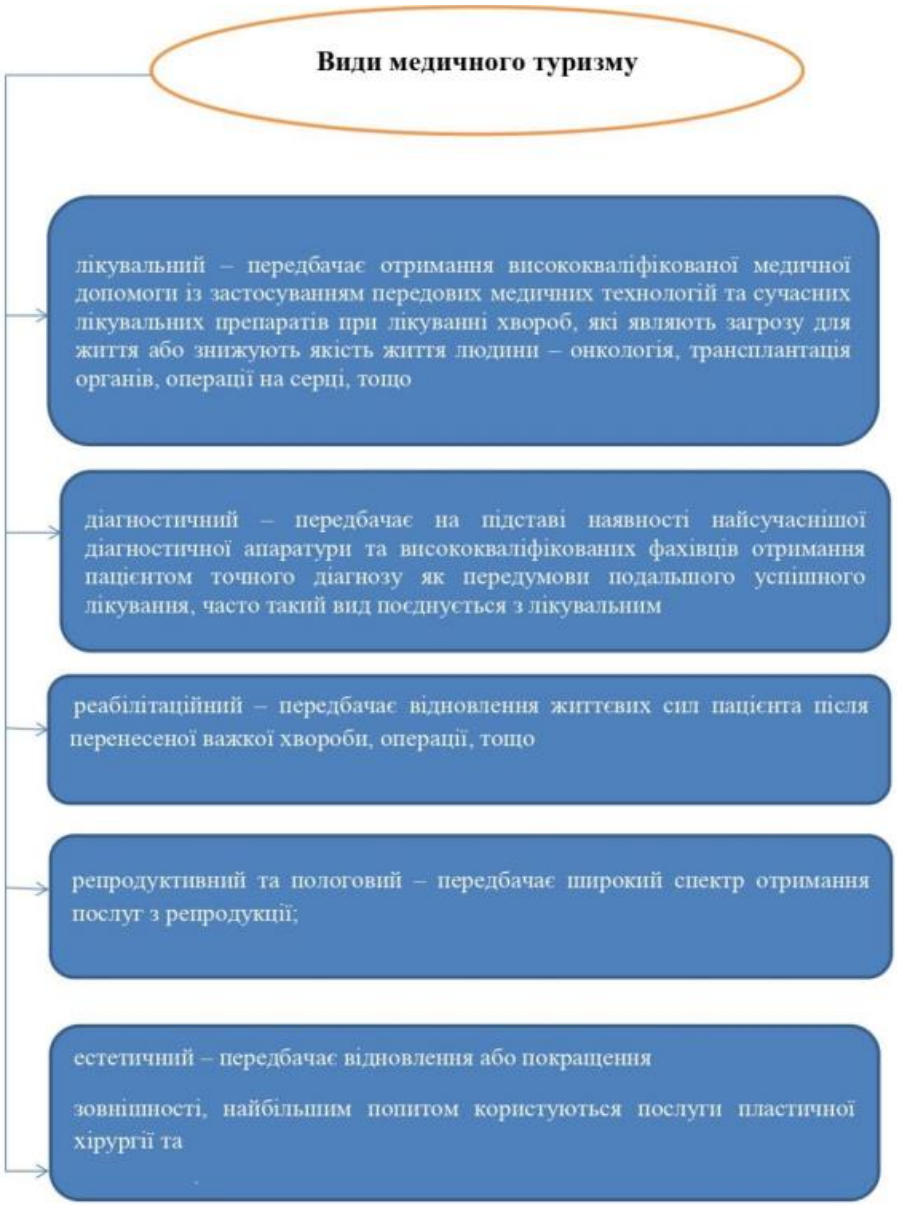

Рис.1.3. Види медичного туризму (за О.О. Гунченко)

Представлена на рис. 1.3 класифікація підходить для того виду медичного туризму, яким саме лікувальний туризм. Проте, як уже зазначалося, дослідник невиправдано залишив санаторно-курортну та лікувально-реабілітаційну діяльність поза сферою медичного туризму.

У своїй роботі Хелен Косберн досліджує відмінності між оздоровчим і медичним туризмом (рис. 1.4).

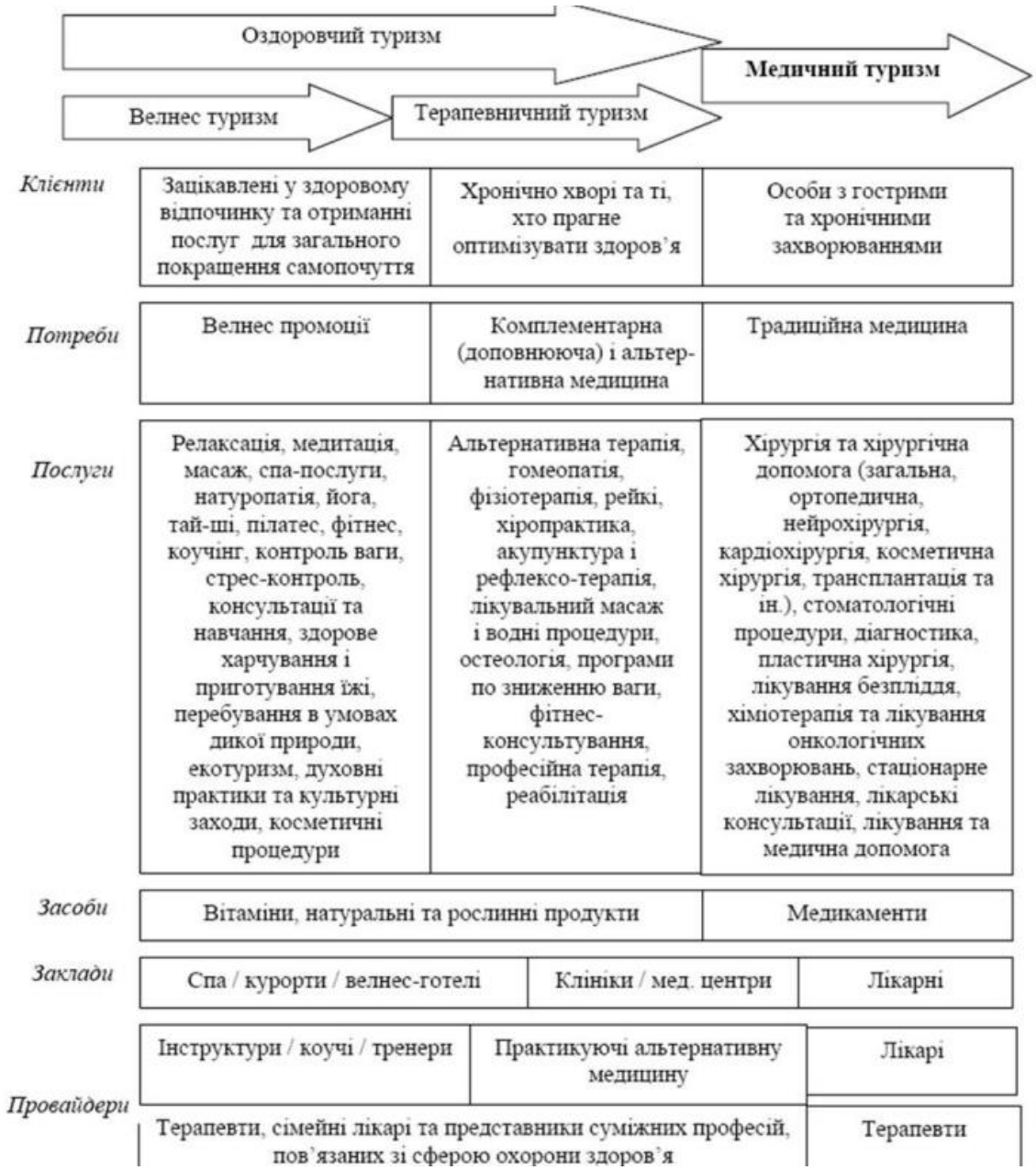

Рис.1.4. Зміст оздоровчого та медичного туризму

Зміст оздоровчо-медичного туризму перш за все полягає в тому, що «медичний туризм» пов'язаний з наданням повного лікування та обслуговування, перебуванням за кордоном і може включати додаткові процедури для поліпшення самопочуття. Значний відсоток пацієнтів їде в інші країни спеціально для хірургічного лікування. Слід виділити наступні види лікувального туризму:

1. Медичний туризм, що полягає у наданні висококваліфікованої медичної допомоги із застосуванням передових медичних технологій і

новітніх препаратів, які допомагають розпізнати загрозу життю і не дозволяють скоротити тривалість життя людини. В основному до цього виду туризму звертаються пацієнти з діагнозами: онкологія, трансплантація органів, кардіохірургія та ін.; Присутній у розвинених країнах світу: США, Канаді, Ізраїлі, Німеччині, Італії.

2. Контрольний візит, тобто діагностичний туризм, заснований на наявності новітнього діагностичного обладнання та висококваліфікованих спеціалістів, що дозволяє пацієнту отримати найбільш відповідний діагноз для подальшого ефективного лікування, часто цей вид поєднується з лікувальним , використовує лабораторні дослідження, діагностику організму, виявлення захворювань на ранніх стадіях і популярна в США, Канаді, Ізраїлі, Німеччині, Італії та ін.

3. Реабілітаційний туризм полягає в реабілітації та відновленні організму і стану людини після важкої хвороби або операції. Найбільш чисельно він представлений в Австрії, Фінляндії, Ізраїлі та США.

4. Косметичний туризм з використанням пластичної хірургії, догляду за зовнішністю та косметології, основними представниками є країни: Швейцарія, Італія, США, Росія та країни Балтії.

5. Лікувально-оздоровчий туризм, що характеризується його видами: бальнеологічний, гірський, кліматичний, пустельний і представлений у країнах Середземномор'я та Балтії.

6. Бальнеологічний туризм, основними складовими якого є використання мінеральних вод та лікувально-оздоровчі процедури, що проводяться під наглядом лікарів у Чехії, Німеччині, Україні, Угорщині та Грузії.

7. Термальний туризм полягає в лікуванні в мінеральних і термальних джерелах більшості гірських країн – Німеччини, Угорщини, США, Італії, Словенії.

8. Народжувальний туризм (у народі «родовий туризм»), тобто виїзд в іншу країну для народження дитини з метою отримання громадянства

цієї країни для немовляти, найкращим представником цього виду туризму є США.

9. Репродуктивний туризм, основною детермінантою якого є лікування безпліддя у власній країні, часто практикують у США, Індії та Таїланді.

10. Трансгендерний туризм доступний в Індії та Таїланді.

11. SPA & Wellness туризм включає поїздки на курорти SRA (готельні комплекси з центрами SRA, які пропонують оздоровчі та лікувальні процедури, басейни, лікувальні ванни, масажні кабінети), які досягли найбільшого розвитку в таких країнах: Ізраїль, Чехія, Угорщина, Австрія, Швейцарія, Німеччина.

Цікавим є підхід до виділення форм туризму у сфері охорони здоров'я. Якщо хвороба стає поштовхом для отримання послуг медичного туризму, то оздоровчий туризм можна позиціонувати як просування послуг для здорових громадян, які хочуть підтримувати здорову форму шляхом профілактики, що також може бути пов'язане з санаторно-курортним туризмом, який стосується людей з хронічними захворюваннями.

Захворювання або медичні показання до використання медичних послуг. - Форми оздоровчого туризму Крім перерахованих вище характеристик ринку медичних послуг: - правила та кваліфікаційні вимоги, що призводять до скорочення кількості практикуючих лікарів;

– специфічні вимоги, внаслідок чого зменшується кількість лікарень, які можуть реалізовувати певну цінову політику;

– недосконалість і специфічність конкуренції, що у свою чергу унеможливлює залучення покупців шляхом зниження ціни;

– медичні послуги неоднорідні, їх практично неможливо порівняти та поєднати;

– немає прямого зв'язку між ціною та витратами споживача, більшість з яких покриває третя сторона (родичі, роботодавці, за умови добровільного медичного страхування чи надання соціальної допомоги);

– наявність зовнішніх факторів, що полягають у наданні медичних послуг, які ефективно впливають не тільки на покупців цих послуг, а й на інших людей. Наприклад, у зв’язку з розвитком санаторно-курортного лікування розвивається під’їзд до цілющих джерел, змінюється та покращується інфраструктура населеного пункту (дороги, підведення), якою користуються не лише відпочиваючі, а й місцеві жителі. .

Тому розвиток туристичної інфраструктури та різноманітних сегментів ринку медичних послуг дає можливість отримати медичну допомогу (задовольнити конкретну потребу) як з урахуванням індивідуальності пацієнта, так і масового споживання та місця розташування.

1.3 Організаційно-управлінські аспекти медичного туризму в Україні

Управління та регулювання діяльності в сфері медичного туризму в Україні базується на низці нормативно-правових актів і частково базується на досвіді європейських країн. До речі, зазначимо, що в країнах ЄС цим питанням приділяють значну увагу.

В європейських країнах створено єдиний механізм правового регулювання туризму, який постійно оновлюється відповідно до вимог часу, що дає підстави стверджувати, що в державах-членах ЄС функціонує унікальний єдиний туристичний простір. При цьому особлива увага приділяється медичному туризму, який сприймається насамперед через призму створення належних умов для збереження життя та здоров'я пацієнтів, забезпечення найвищого рівня здоров'я кожного.

Асоціація медичного туризму (MTA) — авторитетна міжнародна некомерційна організація, що працює у сфері медичного туризму. Це некомерційна торгова асоціація, що базується на членстві (спільна мета членів – забезпечення пацієнтам високого рівня якості медичного обслуговування) у медичному туризмі та світовій індустрії охорони здоров'я (це незалежна компанія, яка координує поїздку пацієнта до іншої країни для надання медичної допомоги. [39]

У контексті управління медичним туризмом на державному рівні необхідно чітко визначитись із суб'єктами господарських відносин у даній сфері. Основними суб'єктами господарських відносин є: туристичні оператори, туристичні агенти, заклади охорони здоров'я, суб'єкти господарської діяльності, що надають туристичні послуги, інші суб'єкти господарської діяльності або самозайняті особи (рис. 1.7)

Рис. 1.7. Суб'єкти господарювання в медичному туризмі.

Регулювання діяльності у сфері медичного туризму зумовлено розробкою та реалізацією державної політики у цій сфері. Виходячи зі специфіки функціонування ринку медичного туризму, запропоновано модель державного регулювання медичного туризму [7], яка має включати такі функції: управління, контроль та захист суспільних інтересів [7].

Функцію управління пропонується виконувати таким чином:

1) покладання на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері медичного туризму, обов'язків до активної поведінки шляхом отримання спеціального дозволу (ліцензії) на здійснення відповідних видів діяльності, а саме: туроператорської діяльності у сфері медичного туризму, медичної практики (при внутрішньому та міжнародному в'їзному медичному туризмі), а також включення до створеного МОЗ реєстру іноземних суб'єктів медичної діяльності, які надають медичні послуги при здійсненні виїзного медичного туризму, дотримання інших вимог законодавства, покликаних забезпечити якість туристичних і медичних послуг;

2) державної підтримки діяльності у сфері медичного туризму шляхом встановлення пільг щодо оподаткування, запровадження пільгового режиму інвестування, розвитку курортів, сприяння розширенню міжнародному співробітництву, лібералізації візової політики щодо іноземців при в'їзному медичному туризмі тощо.

1) попередній контроль, який забезпечується роботою спеціально уповноваженого органу та діяльністю органів ліцензування у сфері надання суб'єктам господарювання спеціальних дозволів (ліцензій) на певні види діяльності - туроператорську, медичну практику та інші види діяльності. діяльність, що потребує ліцензування;

2) поточний контроль, який здійснюється протягом усього періоду господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою забезпечення дотримання положень законодавства у сфері медичного туризму;

3) інший контроль, суть якого полягає у перевірці фактичного виконання приписів законодавства, відповідно до розпоряджень контролюючих органів.

Функцію захисту суспільних інтересів здійснюють:

1) позбавлення права на провадження зазначеного виду діяльності;
2) притягнення до господарсько-правової відповідальності суб'єктів господарської діяльності у сфері медичного туризму за порушення правил здійснення такої діяльності, а також притягнення до інших передбачених законодавством України видів юридичної відповідальності.

Реалізація кожної функції має враховувати той факт, що медичний туризм є сферою діяльності, безпосередньо пов'язаною з найвищими людськими цінностями – життям і здоров'ям, яка потребує особливої процедури легітимації посередників (туроператорів та агентів), які не медичних працівників, що створює соціальний ризик неякісної медичної допомоги.

Реалізація цих функцій також має враховувати те, що основними суб'єктами медичного туризму, окрім посередників (туроператорів, агентів), є медичні заклади та санаторії, які надають медичні послуги, пов'язані з медичним втручанням, а МОЗ не брати участі в легітимізації посередників. Тому це створює соціальні загрози комерціалізації цієї сфери, ступінь якої залежить від того, хто буде головною ланкою в системі медичного туризму. Тому, якщо такою ланкою стануть посередники (туроператори та турагенти), то можливе невиправдане розширення комерціалізації медичного туризму, а у випадку з МОЗ може постраждати сервісна складова.

Особливістю регуляторного впливу держави у сфері медичного туризму, яка відрізняє його від інших видів діяльності, є те, що медичні заклади зі своєю специфічною системою легітимації, за якою передбачається отримання ліцензії на медичну практику, займають

важливе місце серед суб'єктів. Зміст регуляторного впливу держави у сфері медичного туризму визначається цілями, які стоять перед органами державної влади, а також існуючими в державі методами та інструментами реалізації цієї політики.

Враховуючи процеси, що відбуваються у сфері медичного туризму, відповідно до принципів і вимог соціально-правової держави, актуальною потребою сьогодення є розробка єдиної національної концепції медичного туризму, в якій попередні теоретичні чітко сформульовано позиції та вказано основні причини необхідності регулювання цих сфер.

Концепція також повинна чітко визначати соціальні та організаційні цілі, які планується досягти шляхом удосконалення діючої системи управління сферою медичного туризму, а також «етапи та умови організації діяльності в конкретній сфері, пакет нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення його виконання та порядку звітності з визначенням відповідальності контрагентів» [7, 9]. Слід зазначити, що сфера медичного туризму виходить за межі індустрії туризму та сфери охорони здоров’я, а основним завданням медичного туризму є забезпечення здоров’я всього населення. Світовий досвід свідчить, що розвиток медичного туризму, як внутрішнього, так і закордонного, є запорукою забезпечення права на здоров’я як національного пріоритету.

Висновки до розділу 1

У сучасних умовах виокремилися різні підходи до тлумачення сутності послуги. Слід скористатися однією з туристичних герундій, яка призначена як для туристичної діяльності, так і для поліруючих установ для лікування та одужання.

Особливістю спеціального туристичного продукту в туристичному туризмі є пакет як загальнотуристичних послуг, так і медичних або лікувально-оздоровчих послуг. Найбільш поширеними є два типи класифікації допомоги – класифікація за призначенням та класифікація за видами та організаційними формами допомоги.

Виходячи зі специфіки функціонування ринку медичних послуг туризму держава регулює діяльність у сфері медичного туризму включають такі функції: управління, контролю та цивільного захисту інтереси, реалізація яких має враховувати, що галузь – медичний туризм діяльності, безпосередньо пов'язаної з їхніми найвищими людськими цінностями життя і здоров'я.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1 Соціально-економічні особливості медичного туризму

Досліджуючи вплив медичного туризму на рівень соціально-економічного розвитку регіону, необхідно розрізняти пряму та непряму форми цього впливу. Безпосередньою формою впливу медичного туризму на соціально-економічний розвиток регіону є, зокрема, така дія, ефект якої проявляється у прямому економічному та соціальному ефекті від припливу в регіон медичних туристів. Фактично, ефекти прямого впливу розвитку медичного туризму визначаються розрахунковим рівнем витрат медичних туристів на тій чи іншій території.

До таких прямих економічних ефектів належать:

- збільшення доходів підприємницьких структур туристичної та медичної галузі;

- підвищення рентабельності роботи туристичних і медичних закладів

- підвищення заробітної плати лікарів і турфірм внаслідок припливу туристів

- збільшення надходжень до місцевих бюджетів

- прямі соціальні ефекти від розвитку медичний туризм включає:

- зниження захворюваності, смертності та інвалідності серед медичних туристів,

- створення та зростання нових робочих місць у регіоні;

- відповідне підвищення рівня зайнятості населення регіону;

- диверсифікація та розширення спектру медичних послуг,

- підвищення якості медичних послуг.

Опосередкований вплив зростання та розвитку медичного туризму на соціально-економічну систему відбувається шляхом стимулювання розвитку сфери, пов'язаної з медичним туризмом і може мати короткочасний або довготривалий характер [18, с.81].

Короткочасний характер впливу проявляється в тривалості перебування медичного туриста в регіоні при придбанні додаткових товарів та послуг, які надає економіка області.

Довгострокові ефекти виникають, як правило, після отримання суб'єктами господарювання коштів від туризму та їх витрачання в інших сферах економіки для задоволення певних потреб.

Непрямими економічними ефектами є податки на доходи від послуги медичного туризму, які будуть підтримуватися іншими регіональними секторами

- розвиток медичного туризму вплине на розвиток інших сфер економіки і види туризму.

Опосередковані соціальні ефекти слід розглядати як: «- зниження рівня безробіття;

- розвиток медичної сфери країни; розвиток соціальної інфраструктури регіону;

підвищення обізнаності населення про медичні послуги, що надаються;

- розширені можливості оздоровлення населення;
- підвищення рівня кваліфікації медичного персоналу;
- удосконалення технічного оснащення надання медичних послуг.
- підвищення якості життя людей тощо» [18, с.81].

Для країни безпосереднім соціальним ефектом є покращення здоров'я населення, зростаючий потенціал робочих місць, економіка – зростання ВВП, підвищення податкового потенціалу, поліпшення платіжного балансу.

Виділяються опосередковані соціальні фактори для країни – зростання середнього класу, розвиток медицини, розвиток економіки, підприємництво та інфраструктура.

Для регіону безпосередніми соціальними чинниками є підвищення рівня зайнятості і зростання робочих місць, розширення можливостей для вдосконалення здоров'я населення, повернення лікарів-переселенців.

Прямиі економічні фактори – зростання ВРП, зростання доходів в місцеві бюджети, збільшення кількості підприємств, зростання та розширення податкового та бюджетного потенціалу регіону, залучення інвестицій в регіон, умови для розвитку підприємництва. Серед опосередкованих соціальних мереж факторів для регіону слід виділити зниження рівня безробіття, розвиток соціальної та медичної інфраструктури, збереження та відтворення рекреаційного потенціалу регіону, формування та підтримання рівня культури населення, підвищення доходів ремісників і стимулювання самозайнятості, опосередковано економічні – податки на доходи від медичних послуг туризму, що сприятиме розвитку інших галузей регіональної економіки медичного туризму, що стимулюватиме розвиток інших сфер економіки та інші види туризму, а також підвищення інвестиційної привабливості області.

Прямі соціальні фактори існують безпосередньо для медичних установ підвищення заробітної плати працівників, підвищення кваліфікації працівників, пряма економіка – зростання доходів і прибуткова діяльність. Серед висвітлених непрямих соціальних ефектів для медичних закладів є сприятливий соціально-економічний клімат у колективі, а з економічного боку – розширення асортименту послуг і підвищення конкурентоспроможності.

Для туристів прямі соціальні напрямки набувають якості медичного обслуговування та зниження захворюваності та інвалідності, смертності, відтворення працездатності, серед економічних напрямів – економія витрат на лікування. Опосередкованими соціальними факторами є:

- ефекти отримання додаткових туристичних послуг;
- напрямки витрачання коштів альтернативних послуг.

Безпосередній вплив розвитку та функціонування медичного туризму на соціально-економічний розвиток регіону представлено на рис. 2.1.

Комунікаційні та інформаційні послуги безпосередньо пов'язані з розвитком медичного туризму та забезпеченням комфортних умов перебування на території для медичних туристів. Інформаційно-комунікаційні послуги відіграють ключову роль в інформуванні потенційних туристів про наявність турів та їх дистанційна купівля, бронювання готелів та квитків тощо. Ці послуги допомагають туристам отримати повну інформацію про пам'ятки області, пам’ятки культури, карти і плани області, автомобільні дороги, стандарти і звичаї, характерні для регіону.

Рис. 2.1. Вплив розвитку медичного туризму на соціально-економічний розвиток країни

Послуги з харчування зазвичай входять у вартість екскурсій.

Крім того, туристи намагаються пізнати специфіку кухні тієї чи іншої країни чи області, відвідування закладів громадського харчування, які приносять області додатковий дохід.

Насамперед, розвиток медичного туризму стимулює розвиток торгівлі регіону, оскільки туристи, які відвідують цей район, намагаються залишити про нього пам'ять у вигляді сувенірів та інших виробів ручної роботи, тим самим стимулюючи працю ремісників у регіоні. Також медичні туристи користуватися іншими комерційними послугами, які дозволяє регіон і його суб'єктам господарювання з метою отримання додаткового доходу. На думку експертів дослідження, частка витрат на комерційні послуги в середньому до 20% вартість поїздки.

Специфіка медичного туризму полягає в тому, що він включає розміщення туристів у лікувальному закладі з відповідним комфортом, а також можливість розміщення туристів у готелях регіону (наприклад, з підвезенням), послуги стоматологічного туризму. Залежно від рівня розвитку готельного господарства можна отримати уявлення про розвиток туризму в регіоні.

Одним із важливих критеріїв туристичної привабливості регіону розглядається наявність послуг фінансових установ, які надають таку можливість здійснення валютних операцій, операцій за банківськими рахунками та чеками, готівкою, наявність пристроїв для самообслуговування.

По-перше, це допомагає забезпечити фінансово туристичну безпеку.

По-друге, дозволяє отримувати дохід від банківських послуг.

По-третє, сприяє витрачанню коштів туристів під час перебування в регіоні.

Отже, розвиток медичного туризму визначається дією ринкових сил стимулювати платоспроможний попит, який ми також забезпечуємо високоякісними туристичними послугами. Тобто потоку туристів в регіон надаються послуги високої якості за доступними цінами.

Залежно від обсягу туризму вплив медичного туризму буде залежати від розвитку регіону в цілому, головним чином шляхом створення мультиплікаційного ефекту.

2.2 Основні фактори, що впливають на розвиток медичного туризму

Останнє десятиліття можна охарактеризувати як досить швидкий розвиток медичного туризму, варто зазначити, що він виконує не тільки економічну функцію, а й соціально. Останнє відноситься до профілактики, лікування та популяційна діагностика. Економічною функцією медичного туризму є забезпечення зростання бюджету на всіх рівнях. [10].

Розвиток світової індустрії медичного туризму визначається кількома факторами.

По-перше, через відносно високу вартість проживання у багатьох високорозвинених країнах воно не покривається обов'язковим медичним страхуванням, очікування діагностичних та лікувальних процедур є довгостроковим і може зайняти кілька місяців. Це викликає великий попит на якісне медичне обслуговування за доступними цінами.

Тенденція, яка впливає на розвиток медичного туризму – досить значна частина населення з нерозвиненою системою безпеки здоров’я для отримання якісних медичних послуг з діагностики та лікування різних захворювань в країнах, де ця система більш розвинена. Головні туристичні потоки в цьому напрямку з країн Сходу і Центральної Європи до медичних клінік Німеччини, Швейцарії, Ізраїлю, Франції,Австрія Туристам на цьому потоці потрібна медична довідка допомога в таких галузях, як онкологія, кардіохірургія, ортопедія, нейрохірургія[3, стаття 165].

Найбільша частина ринку медичного туризму пов'язана з поліпшенням стану населення в санаторно-курортному лікувальному процесі з мінеральними та термальними джерелами або бальнеологічний туризм на березі моря. Це також стосується ринку стоматологічного

туризму та послуг прийому в косметології в SPA і Wellness центрах і в косметологічних салонах.

За останні роки медичний туризм став прибутковим бізнесом; зростає кількість нових учасників ринку, які пропонують свої якісні та комплексні послуги в складних конкурентних умовах сервіс, орієнтований як на VIP-туристів, так і на масових споживачів [13].

Серед основних географічних районів розвитку медичного туризму у світі можна виділити: Канаду і США, Великобританію і Німеччину, Францію, Туреччина, Іспанія, Індія, Таїланд, Мексика, Коста-Ріка, Йорданія, Об'єднані Арабські Емірати,Малайзія, Сінгапур, Японія, Корея, Філіппіни, Південна Африка [33].

Серед основних причин, що сприяють розвитку медичного туризму в Польщі та загалом у Європі, перш за все, варто наголосити на прагненні отримати необхідне лікування, діагностика, реабілітація, недоступні з тих чи інших причин в їх країні. Зазвичай, медичними та оздоровчими послугами за кордоном найчастіше користуються пацієнти з таких країн, в яких медицина або ще не достатньо розвинена або ж необхідні медичні технології просто недоступні.

На визначення напрямів медичного туризму впливає низка факторів представлених на рис.2.2 [30].

Рис2.2. Фактори які впливають на туризм

Крім перерахованих, основні фактори, що впливають на розвиток та вдосконалення медичного туризму включають:

1. Швидке досягнення ефекту, що можливо завдяки доступності необхідного та новітнього медичного обладнання:

- спеціалізоване діагностичне обладнання,
- комп'ютерний контроль операції, кваліфікована реабілітація.

В даному випадку як підготовка до операції, так і сама процедура або процедура без втручання проходять в найкоротші терміни, що особливо важливо для важких пацієнтів, де кожна хвилина на рахунку.

2. Терміновість складних процедур. Бувають випадки, коли хірургічне втручання повинне бути проведене якомога швидше. Наприклад, в Україні, зазвичай, велика черга на такі операції, особливо якщо це стосується донорських органів, протезування або складного втручання, діяльність, яка вимагає спеціального обладнання або кваліфікації. В цьому випадку на допомогу приходить медичний туризм, адже дуже багато спеціалізованих клінік забезпечують прийом хворого з будь-якою хворобою.

3. Зростання захворюваності на деякі види. Зокрема збільшення кількості хворих на рак, у тому числі дітей, особливо на лейкемію, лімфоми, злоякісні утворення мозку та інших типів нервової системи. Тому все більше людей потребують трансплантації, репродуктивної медицини, яка може знадобитися в короткостроковій перспективі, або потребують необхідного обладнання або медичної спеціалізації; в таких випадках пацієнти шукають клініки регіонального та міжнародного рівня.

4. Прозорість кордонів та спрощення візової системи. Шенген – прикордонний кодекс від 15 березня 2006 року, який замінив у Шенгенській конвенції «Про скасування паспортного та митного контролю між Країнами Європейського Союзу» та Візового кодексу Європейського Союзу від 13 червня 2009 р. істотно полегшить пересування жителів країн ЄС і сприятиме вільному руху товарів, послуг,

людей і капіталу. Таке собі спрощення сприяло активізації потоку людей, які подорожували з метою одужання, відпочинку або отримання необхідних медичних послуг та медичної допомоги.

5. Створення медичних керуючих компаній, що займаються оформленням необхідних супровідних документів. До організації лікувальних поїздок залучаються спеціальні компанії, завдання яких — врахувати всі аспекти поїздки – підготовка повного пакету документів, підбірмедичного або оздоровчого закладу, при необхідності відкриття візи, забезпечення та підтримка пацієнта, а також надання інших необхідних послуг, потрібних туристу.

6. Конфіденційність. Захист важливої для кожного туриста таємниці наданих медичних послуг, зокрема у справі пластичної хірургії, складних оперативних втручань, а також послуг трансплантології.

7. Можливість отримати заборонені медичні процедури або обмежені у своїй країні. Досить часто саме ця причина вирішує необхідність виїзду та користування медичними послугами за межами країни.

До таких процедур належать репродуктивні програми для екстракорпорального запліднення з сурогатним материнством та донорство.

8. Бажання заощадити на лікуванні. Досить часто пластична хірургія, оперативне втручання або лікування зубів закордоном суттєво дешевше обходиться пацієнтам із високорозвинених країн Європи, ніж вдома.

Сьогодні у світі вже сформований глобальний ринок медичних послуг зі своєю специфічною структурою, яка може включати медуправління, систему та органи акредитації, агентства медичного туризму, туроператорів та юристів, що спеціалізуються на медичному туризмі тощо.

До основних компонентів, що забезпечують регіональний внутрішній розвиток ринку медичного туризму в провідних регіонах світового масштабу, можна віднести: [4, ст. 43]

- вигідне географічне розташування регіону;
- розвинена інфраструктура регіону, зокрема транспортна та сервісна; відповідає міжнародним стандартам;
- наявність туристичних центрів в регіоні, а також можливості організації індивідуальних туристичних маршрутів з урахуванням стану здоров'я споживачів медичних послуг;
- відносно низька заробітна плата жителів області, особливо на ринку медичного туризму;
- мінімальні бар'єри для доступу на ринок закордонного медичного туризму, учасники, в тому числі бюрократичні, адміністративні та візові;
- гармонійне поєднання функціонування закладів медичної та туристичної сфери.

Найпоширеніші медичні послуги;

- відповідність медичних закладів міжнародним стандартам, що підтверджено сертифікатом акредитації (JCI, TAS тощо);

– наявність висококваліфікованих лікарів-спеціалістів;

– прозора та зрозуміла правова база для всіх видів діяльності суб’єктів ринку медичного туризму;

– актуальне та надійне інформаційне забезпечення діяльності.

– наявність принципу постійності функціонування закладів регіонального рівня ринку медичного туризму, тобто: «їх постійний розвиток як системи процес надання комплексу послуг і просування нових сфер діяльності шляхом розширення та модернізації існуючих послуг та їх інформації постачання та поліпшення» [18];

– загальний позитивний політичний та соціально-економічний клімат у країні та її регіонах, що є центрами медичного туризму;

– надання якісних послуг зв'язку, доступність фінансово-кредитних послуг банківські послуги в регіоні тощо.

Зважаючи на рівень розвитку медичного туризму в Європі, на цьому варто наголосити такі групи країн:

-країни з найвищим рівнем надання медичних послуг та розвитоком медичного туризму;

-країни, які мають широку медичну пропозицію послуги та необхідний рівень розвитку медичного туризму;

-країни, де є кілька видів медичних послуг і відповідний рівень розвитку,

-країни, які нещодавно почали розвивати послуги медичний туризм; країни, які пропонують лише одну з медичних послуг туризм;

- країни, де медичний туризм розвинений недостатньо.

Фактори, що сприяють розвитку медичного туризму в Європі, включають:

1. Мода на охорону здоров’я та перехід до потреб здоров'я до сфери найважливіших споживчих пріоритетів. В умовах сьогодення: «Система охорони здоров’я – це відображення глобалізована споживча культура. [23, с.16] У всьому світі люди почали усвідомлювати, що здоров’я – невід’ємна частина буття. Проблеми з здоров'я було визнано найважливішою особистою проблемою (після грошей) 48% мешканців України та Польщі, 41% жителів Німеччини, 40% Громадяни Італії, 35% жителів Швеції. [12, С. 25].

2. Накопичений досвід медичної практики і науки. Клініки в університети Європи та світу відомі як центри медичної науки більше двох століть сприяли розвитку медичної практики і науки, пошук найбільш ефективних методів лікування. Крім цих клітин, варто звернути увагу на виробників медичного обладнання та фармацевтичні компанії, які: створили сприятливе середовище для інновацій.

3. Розвиток національних систем охорони здоров'я. За даними Euro

Health Consumer Index 2018 – найкраща в Європі охорона здоров’я в Швейцарії [35]. Друге і третє місця посідають Нідерланди та Норвегія. Всі країни намагаються сприяти розвитку національної системи охорони здоров'я на користь мешканців та створення умов для розвитку медицини і медичного туризму.

4. Фінансово-економічна криза. Хоча «медичний туризм не застрахований від рецесії», але криза дала поштовх для майбутнього розвитку. Лише якщо спостерігається уповільнення економіки, кожен уряд стикається з необхідністю скорочення.

Витрати, включаючи медичне обслуговування. Одночасно, при погіршенні стану здоров'я, населення вимагатиме більшої кількості медичних послуг і кращого функціонування системи охорони здоров’я, а це, в свою чергу, тисне на бюджет. Тому багато пацієнтів будуть розглядати лікування за кордоном як дуже життєздатний варіант.

2.3 Сучасний стан та напрямки розвитку медичного туризму в Україні

У світовому масштабі на сегмент оздоровчого туризму припадає до 15 відсотків. Весь міжнародний ринок відпочинку (тобто понад 138 мільйонів людей подорожували у 2019 році виключно за станом здоров'я). Основні тенденції світового і європейського ринку медичного туризму представлені в додатках A-G.

Аналізуючи виїзний туризм України за останні 5 років, це видно що він зосереджений насамперед на отриманні медичної допомоги у зв'язку з лікування захворювань шкіри, печінки, серця, нирок, розривів м'язів,обстеження та пластика. Також слід зазначити, що основна кількість туристів виїжджає спеціально для проходження діагностичного обстеження. В окремий сегмент ринку внутрішнього виїзного туризму призначений для прийому косметологічних послуги, в тому числі пластична хірургія.

Таким чином, можна виділити основні мотиви виїзду за кордон[20]:

- діагностика в складних клінічних випадках;
- потреба в унікальних технологіях лікування, наприклад трансплантація тіла;
- дорогі медичні технології, які поки що недоступні в нашій країні;
- рідкісні медичні процедури, які не проводяться в Україні;
- необхідність консультації та лікування у спеціаліста високого класу.

Про це свідчать дані Української асоціації медичного туризму, відповідно до якого структура послуг виїзного медичного туризму в країні така:

40% - лікування;

30% - відновлення;

25% - діагностика

5% - медичне туристичне страхування [28].

Незважаючи на загальнонаціональну мережу оздоровниць, українці продовжують виїжджати на оздоровлення в інші країни, при цьому лікування поєднувати з ексклюзивними турпрограмами.

Одна з перших умов розвитку регіональних ринків медичного туризму в Україні і основним її напрямком є, насамперед, залучення іноземних туристів, адже цей фактор збільшить популярність і допоможе розвиватися всьому сектору внутрішнього туризму країни та їх приплив збирає значні доходи фінансові потоки в регіон.

Залучення туристів базується на системі їх бажань і зовнішніх бажань стимулювання для купівлі турів. Основними причинами відвідування лікувальних поїздок є результативність (тобто якість надання медичних послуг) та їх ефективність та майстерність.

За оцінками експертів, кількість медичних центрів України, орієнтований для надання послуг іноземним пацієнтам становить близько 50-70% [25]

Цільовими напрямками в'їзного медичного туризму в Україну є стоматологія та лікування безпліддя.

Інтерес іноземних пацієнтів у галузі регенеративної медицини (напр. Міжнародна клініка відновного лікування – Реабілітаційний центр «Еліта» в Трускавеці), офтальмології та радикальної медицини: кардіології (Інститут ім серця МОЗ України), лікування стовбуровими клітинами. Важливо пам'ятати що окремі медичні центри вже активно займаються залученням іноземцих пацієнтів [26, ст. 8].

Згідно з аналітичним прогнозом Всесвітньої асоціації медичного туризму наша країна є одним із перспективних регіонів для іноземних інвесторів, а саме: тому в останні роки асоціація запропонувала низку інвестиційних проектів, розроблених для закладів охорони здоров'я України та рекомендації щодо реформування різних галузей [42].

Одним із провідних напрямків розвитку медичного туризму можна вважати санаторно-курортне лікування. Завдяки відмінному інвестиційному потенціалу на українських мінеральних курортах відбувається розвиток в'їзного медичного туризму, лікувальні води та пелоїди, бальнеологічні курорти. Особливо, мінеральні води Трускавця і Закарпаття, Моршин на Підкарпатті, Миргородське в Полтавській області, радонові джерела у Вінницькій області (Хмільник), соляні шахти в Донецькій області (Соледар), санаторії Бердянськ та багато інших. Найважливішими напрямками в'їзного медичного туризму в країні є надання медичних послуг у таких сферах як репродуктивна медицина та стоматологія, офтальмологія та кардіологія, косметологія та естетична медицина, пластична хірургія та санаторно-курортне лікування, стільниковий зв'язок техніки, включаючи використання банку пуповинної крові.

В Україні на даний момент існують сучасні малі приватні спеціалізовані клініки з акредитацією ISO, оснащені новими технологіями та висококваліфікованим персоналом лікарі Вартість

медичних послуг у цих клініках найнижча на Сході Європи (у 10-20 разів менше, ніж у США та країнах Західної Європи) [14]

Санаторно-курортне лікування в Україні має давні традиції та розвинена інфраструктура. Значну кількість санаторіїв складають такі, які: розташовані в районах з можливістю підведення джерельних і мінеральних вод та лікувальні грязі [5].

Україна приваблює медичних туристів дитячою кардіохірургією, яка вже в деяких напрямках перевершила досягнення та досягнення західних країн,таких як американські та західноєвропейські.

Українські санаторії та курорти мають багаторічний терапевтичний досвід для ефективного надання послуг та реабілітації пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату, гінекологічними проблемами, захворювання органів травлення, з легеневим діагнозом і т. д. І знову все показує, що перспективним є розвиток міжнародного медичного туризму в санаторіях.

Україна є перспективним напрямком розвитку національної сфери туризму [18]. Зараз в Україні будується і розвивається багато сучасних клінік, лікарні з високопрофесійними спеціалістами, курорти європейського рівня обслуговування. Рівень медицини в Україні не поступається європейському, але в деяких аспектах навіть перевершує його. Слід також докласти зусиль, для презентації та реклами медицини в Україні.

На сучасному рівні Україна застосовує принципи доказової медицини, в рамках в'їзного медичного туризму надаються медичні послуги: «Київський Міський кардіологічний центр, Центр дитячої кардіохірургії, декілька онкологічних диспансерів (LISOD, Innovation, Spizhenko Cyber Clinic), приватні багатопрофільні лікувально-профілактичні заклади, спа та оздоровчі центри, стаціонарна терапія, в тому числі кріобанки. Додаткові переваги для розробки дописів.

Медичний туризм в Україні – це забезпечення сучасним медичним обладнанням спеціалізованих та недержавних лікувально-профілактичних закладів, прогули практика списків очікування, безвізовий режим для багатьох країн» [20, С. 120].

Відомий якісний досвід таких країн, як Туреччина, Угорщина та Індія має послужити розвитку медичного туризму в Україні. Точно використання найкращої світової практики Bench Marketing у сфері запозичення та поєднання можуть стати основним інструментом формування та розвитку галузі медичного туризму в Україні.

Стратегія розвитку в'їзного медичного туризму в Україні має складатися з наступних етапів [11, с.65]:

1. Вибір галузі медицини, на які потрібно звернути увагу в першу чергу

2. Вибір оптимальних цільових ринків для України, сегментація згідно з підказками.

3. Проведення внутрішнього опитування з суб'єктами медичного ринку туризму у сфері готовності до роботи у сфері медичного туризму та орієнтації за міжнародними стандартами (система якості ISO).

4. Розробка та реалізація організаційно-правових засад функціонування індустрії медичного туризму в Україні.

5. Орієнтація на страхову медицину.

В'їзний туризм в Україні тільки розвивається. Але поки українці продовжують їздити на лікування майже в три десятки країн світу, включаючи Німеччину, Велику Британію, США, Японію. Останнім часом приїжджають і іноземці до нас «за здоров'ям» - Україна пропонує доступні та якісні послуги для кількох медичних спеціальностей. З урахуванням поточної міжнародної доступності поїздок, а також розробкою технологій і стандартів лікування, тут хворий отримує кваліфіковану медичну допомогу з хорошим обслуговуванням.

За кордоном останнім часом почали розуміти, що Україна є постачальником медичних послуг з дуже високим співвідношенням ціни та якості. Чимало туристів уже приїздять до нас спеціально на кілька видів лікування: стовбурові клітини (через заборону на Батьківщині), стоматологи (через їх відносно низьку вартість) і репродуктивні клініки з використанням допоміжних технологій.

Наразі не зібрано статистичних даних, які б дозволили зробити оцінку кількості іноземних пацієнтів, які офіційно лікуються в Україні. Кожна клініка або агентство, що працює на ринку в'їзного медичного туризму лише має інформацію про компанію.

Загалом, можна зробити висновок, що на території України їх достатньо потужна база для розвитку медичного туризму. Щомісяця, іноді щотижня в Україні відкриваються нові клініки з сучасним обладнанням, де інвестори є і українці, і іноземці. В останні роки про необхідність про виникнення та розвиток медичного туризму в нашій країні найвищий рівень. Готується стратегія та плани її розвитку. Так що всі зрозуміти, що прискорити розвиток можна буде за допомогою держав не тільки лікувально-оздоровчий туризм, а й українська медицина та галузь туризму в цілому.

Висновки до другого розділу.

Вплив медичного туризму на рівень соціально-економічного розвитку регіон може бути як прямим, так і непрямим. Прямий вплив з прямим економічним і соціальним впливом приплив медичних туристів в регіон. Непрямий вплив – має місце шляхом стимулювання розвитку сфер, пов'язаних з медичним туризмом і, можливо мають короткочасний або довготривалий характер.

Факторами, що стимулюють розвиток медичного туризму в цілому, є: зміщення акценту на потребах здоров’я в сферу ключових споживачів пріоритети, накопичений досвід медичної практики і науки, розроб національні системи охорони здоров'я. Крім того, фактори впливу для розвитку та вдосконалення медичного туризму це: швидке досягнення результат, який можливий завдяки наявності необхідного та сучасного медичного обладнання засоби; терміновість складних процедур; підвищення рівня захворюваність на певні захворювання, «прозорість» кордонів і спрощення візовий режим, формування медичних керуючих компаній, що займаються оформлення необхідних супровідних документів, можливість одержання медичні процедури, заборонені або обмежені у вашій країні тощо.

В Україні розвивається виїзний та в'їзний медичний туризм. В понад 40% у структурі послуг виїзного медичного туризму становить лікування,

30% – реабілітація,

25% – діагностика,

5% – медичне страхування.

Створені умови для розвитку регіональних ринків медичного туризму в Польщі.

Україна та її основний напрям – це насамперед зовнішня привабливість туристів, адже цей фактор збільшить популярність і допоможе розвиватися весь сектор внутрішнього туризму країни та їх

приплив збирає значні доходи фінансові потоки в регіон. За оцінками експертів, кількість медичних центрів в Україні зростає.

Україна, фокусується на наданні послуг іноземним пацієнтам близько 50-70%. Цільові сегменти в'їзного медичного туризму в Україну це стоматологія та лікування безпліддя, регенеративна медицина, офтальмологія та радикальна медицина (кардіологія), лікування стовбуровими клітинами.

РОЗДІЛ 3. МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ – ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Організаційні аспекти медичного туристичного продукту

Туристичні послуги у сфері охорони здоров'я в сучасних умовах становлять гігантський глобальний ринок, розвиток якого відбувається прискореними темпами порівняно з іншими секторами туризму і сфери економіки. Для цього виду туризму характерно набагато менше залежно від сезонного попиту та кризових тенденцій. Стимулятором розвитку промисловості у світі є масові капіталовкладення та жорстка конкуренція. Цей сегмент послуг стимулює курортні заклади до активного створення нових продуктів і урізноманітнити існуючі, використовуючи нові технології та маркетингові стратегії. Звідси пропозиція відкрити нові види послуги в сегменті медичного туризму набувають все більшого значення для туристів підприємств.

У контексті вищесказаного доцільно зупинитися на основних з них – елементи лікувальної поїздки та її організаційні моменти, які були необхідні, що має бути враховано туристичними підприємствами, які планують цей розвиток. У більшості випадків розвиток такої поїздки буде тісно пов'язаний з загальною технологією розробки та організації міжнародного туру (рис. 3.1).

Представлена діаграма ілюструє послідовні етапи, через які проходить туристичне підприємство, яке розробляє міжнародний туристичний продукт.

Коротко розглянемо найважливіші моменти кожного етапу.

На першому етапі – вибір точок шляху, концентрується увага, привабливість експозиційної бази для досягнення мети поїздки, можливості забезпечення різноманітності програми перебування в обраному пункті та його околицях, транспортна доступність, надання послуг.

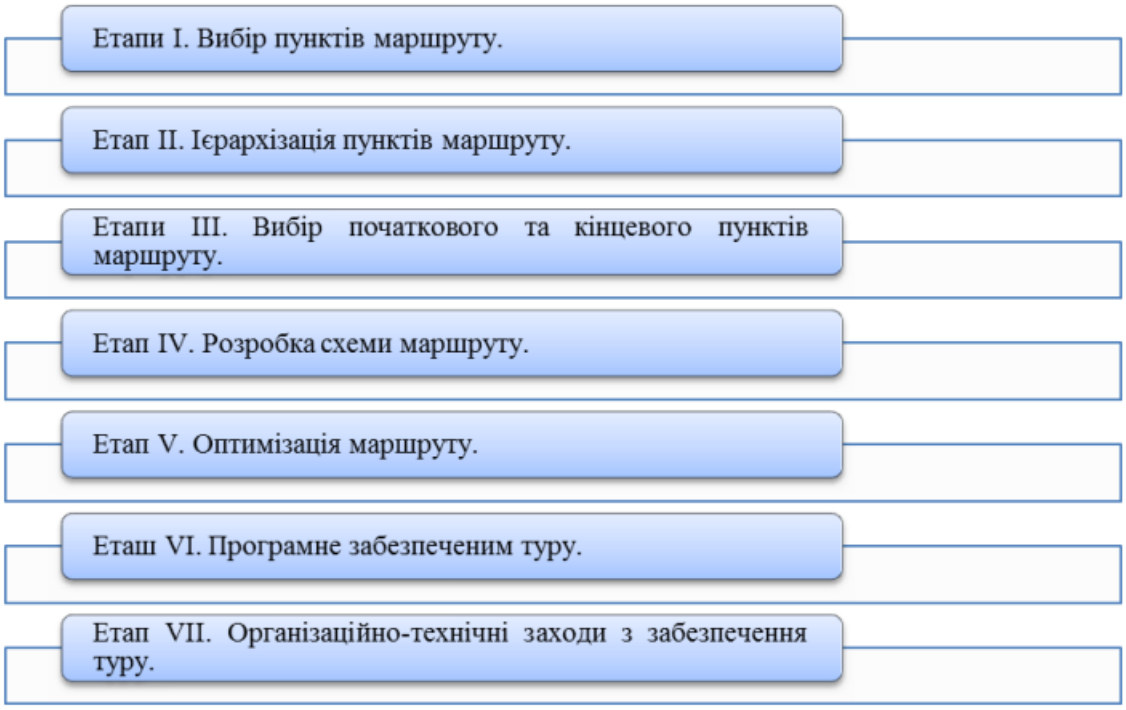

Рис. 3.1. Поетапна організації міжнародного туру

На другому етапі відбувається ієрархізація пунктів маршруту, яка провадиться за наведеними вище критеріями, при цьому звертається увага на клас гостинності, транспортну доступність обраних пунктів маршруту. Основна мета даного етапу – виокремлення пунктів маршруту у відповідності до мети подорожі з виділенням пунктів дислокації, що потребують тривалого програмного забезпеченням та екскурсійних пунктів.

Третій етап – вибір початкової та кінцевої точок маршруту, здійснюється за індексом транспортної доступності, тобто сполучення с місце постійного проживання потенційних туристів (територія діяльності туроператора), взаємозамінність транспортних засобів, тип транспортних засобів.

На четвертому етапі розробляється схема маршруту, від якої залежить обраної форми і може бути лінійним, круговим і радіальним і комбінованим. Вибір маршрутних точок узгоджується з програмою відповідність виду туризму, терміну та класу обслуговування.

Схема маршруту залежить від транспортної системи, зокрема її конфігурації, щільність і технічний стан, рівень розвитку окремих видів транспорту та рівень розвиток транспортної інфраструктури, що забезпечує надійність і безпеку транспортної роботи.

На п'ятому етапі здійснюється оптимізація маршруту, суть якої полягає в тому спирається на встановлену мету (на основі умов сегментації ринку) і суб'єктивні (визначені можливостями туроператора) обмеження. як правило, обмеження визначаються цільовим сегментом споживачів, часом (сезонність і тривалість поїздки), економічні умови (кон'юнктура ринку, конкурентне середовище, цінова політика тощо). Серед основних обмеженнями початкового етапу розробки маршруту є часові та ресурсні обмеження забезпечення комфорту подорожі. Вони вирішують вибір транспортні засоби, їх тип на маршруті.

Шостий етап – туристичне програмне забезпечення (програма перебування – розпорядок дня, спрямований на досягнення мети).

На сьомому етапі здійснюються організаційно-технічні заходи надання екскурсій. Саме ці показники визначають клас обслуговування (визначається рівнем послуг, що надаються сферою готельного господарства – послуг проживання, харчування та додаткові готельні послуги залежно від класу). Це найбільш мінливий етап саме за класом обслуговування.

На завершальних етапах маршруту очікується укладення ряду контрактів – результат ринкової діяльності туристичної фірми.

Необхідно розвивати туристичний продукт у сфері медичного туризму чітко розрізняти два основні процеси в його реалізації: це і є окреслення завдання та його вирішення за участю медичних клінік за кордоном (Рис.3.2). Це допоможе визначитися з визначенням учасників реалізації ідеї медичного туризму.

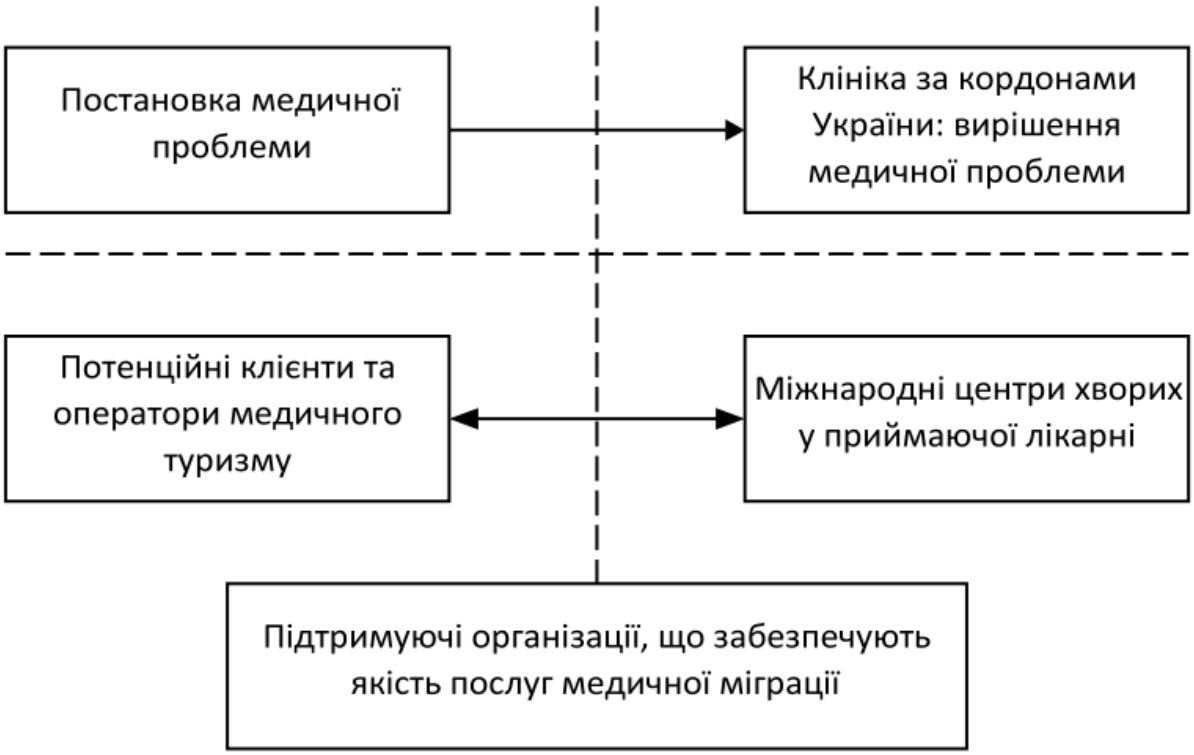

Рис. 3.2. Основні процеси в реалізації медичного туризму

Аналіз досвіду кількох постачальників медичних послуг туризму визначено певний поетапний процес, необхідний для лікування в закордонній клініці:

1. Оформлення необхідної медичної документації з пацієнтом початковому діагнозу та потенційним вимогам закордонної клініки щодо надання основної (вихідної) інформації.

2. Розглядається медичний центр (або їх може бути декілька в різних країнах).

подані документи, складає індивідуальний план або програму, кошторис лікування та кількість днів перебування. Остаточна вартість лікування може бути виправленим

3. Пацієнт і супроводжуючі особи отримують офіційне запрошення на лікування.

4. Узгодження дати прибуття з пацієнтом.

5. Узгодження дати заїзду, збору та необхідних консультацій

лікаря, попередні умови роботи чи інші організаційні заходи.

6. Бронювання квитків та організація зустрічі в аеропорту, розміщення в готелі, лікарні або заброньовані квартири. Цей крок уже виконано співпраця з приймаючою стороною, філією іноземної клініки, що займається пацієнтами з-за кордону.

7. Остаточний розрахунок з медичним закладом відбувається протягом 3-4 дніввтижнів після лікування.

8. Після закінчення лікування, при необхідності, організація реабілітаційної програми в Україні, або обговорення подальшого лікування.

На кожному етапі необхідно обговорювати додаткові обставини або додаткова співпраця. В основному це відбувається на першому етапі, коли проблема визначення «оператора медичного туризму», яка надалі здійснює всі основні процеси. Іноземні медичні центри можуть ініціювати свої запити при формуванні договірних відносин з іншими лікарнями та медичними центрами за умови спільної співпраці та переведення пацієнтів. Схема взаємодії в цьому випадку зводиться до варіантів, показаних на рис. 3.3.

Іноземні медичні центри, які зазвичай зацікавлені в переїзді пацієнтів і кооперативну співпрацю, тому вони ставляться до лікування відповідально оформлення договірних відносин з національними клініками та медичними закладами.

Іноді договорів про співпрацю з іноземними медичними центрами може і не бути. Як правило, причиною цього є відсутність потенційного бажання,здібності та основні інтереси, в тому числі медичні, для підтримки варіантів співпраці з закордонними клініками. Таким чином: «характеризуючи потенціал цілі та завдання у відносинах між вітчизняними та закордонними клініками, виділити спільні навчальні програми (наукові конференції заходи), обмін досвідом, обговорення

складних і неоднозначних справ захворювань, у тому числі телемедицини» [25].

Рис. 3.3. Форми співробітництва з зарубіжним медичним центром

Пряме приватне співробітництво за таких умов стає неприйнятним зводиться до простих рекомендацій звернутися в закордонну клініку. В тому числі випадку, необхідно продовжувати підтримувати пацієнта і забезпечувати все.

Спектр перелічених послуг медичного туризму складний. Тому на теперішній момент стає більш прийнятною формою для реалізації створення форм взаємодії з існуючими на українському ринку операторами медичного туризму.

В останні десятиліття сформувалося функціонування медичного туризму близько десятка міжнародних організацій, які об'єднують професіоналів промисловість. Серед найавторитетніших організацій, таких як Асоціація медичного туризму (Medical Tourism Association, США), Європейський альянс медичного туризму (European Alliance for Medical Tourism, EEIG), Міжнародна асоціація медичних подорожей Association, IMTA), International Travel Medical Assistance Association (Міжнародна туристична медична асоціація, IAMAT), Рада глобальна інтеграція охорони здоров'я (Рада глобальної системи охорони здоров'я, CGIH). Їх основне завдання – надати максимально повну інформацію про компанії, що працюють на ринку медичного туризму, захист інтересів та оптимізація діяльності медичних організацій, що працюють у цій сфері. Узагальнений механізм співпраці та взаємодії учасників медичного ринку туризму показано на рисунку 3.4.

Формувати, просувати та впроваджувати продукт досить складно, оскільки це багатофакторний процес, що вимагає комплексного аналізу та оцінки ряду.

Фактори:

1. Очікуваний контингент клієнтів (тури орієнтовані на онкохворих, пластичну хірургію, спорт і здоров'я, реабілітацію тощо);

2. Визначити попит на більш популярні види лікування в клініках інших країн;

3. Умови розміщення пацієнтів (готелі, клініки, санаторії, пансіонати тощо);

4. Наявність та регулярність надання послуг та їх матеріально-технічне забезпечення, а саме: основні (стандартні) послуги, додаткові послуги,

умови розміщення клієнтів (чи буде це лікарняна палата, квартира або включають їжу та інші);

5. Елементи маркетингу (наявність каталогу, опис усіх послуг та ін.) може бути забезпечений підхід, орієнтований на клієнта та особиста презентація);

6. Діючі тарифи (опубліковані тарифи, повний прейскурант);

7. Ознайомлення клієнтів з певними правилами;

8. Фінансові розрахунки (форма розрахунків; порядок розрахунків; обговорення повної або часткової передоплати; оплата за фактом тощо);

9. Якість наданих послуг та виконання зобов'язань перед клієнтом;

10. Забезпечення надійності (і в деяких випадках конфіденційності) комісія за послуги.

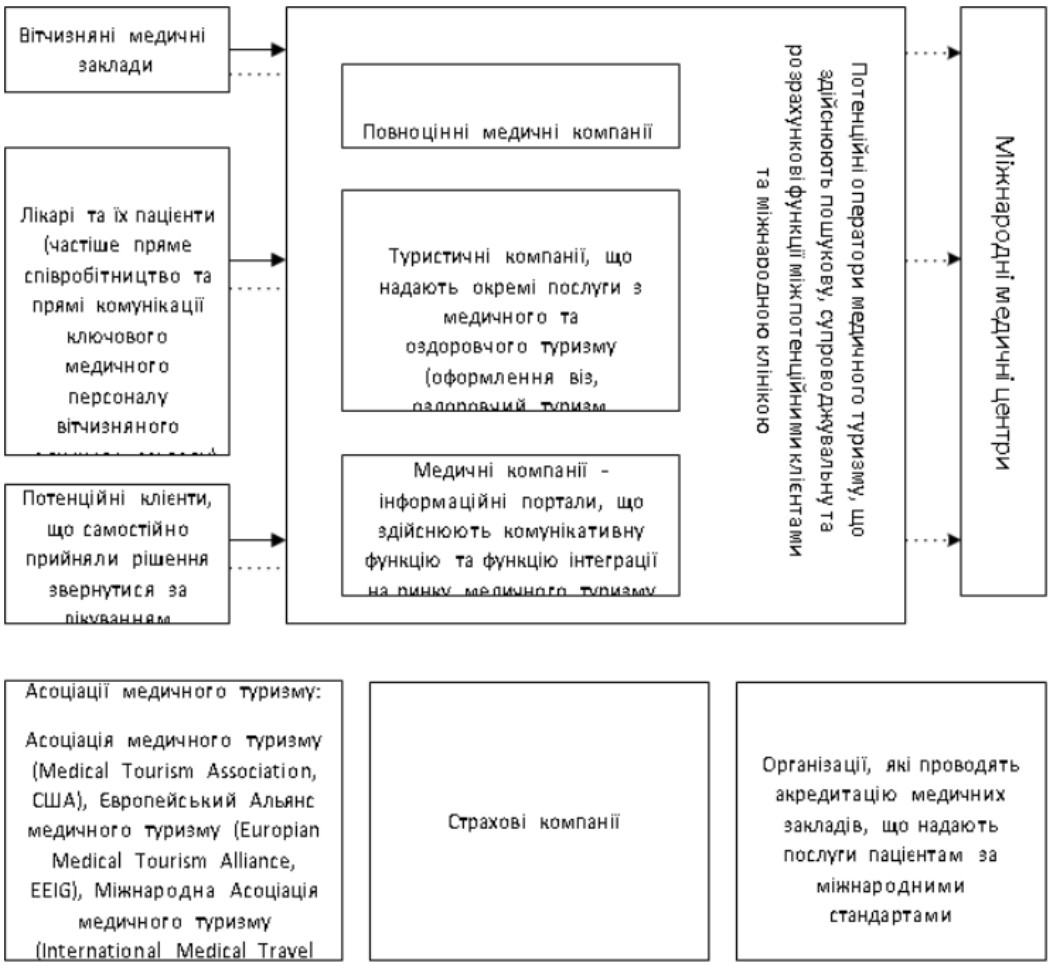

Рис. 3.4. Механізм співпраці учасників на ринку медичного туризму.

3.2 Ефективність організації міжнародного медичного туризму для туристичного підприємства

Як зазначено в розділі 3.1. основним завданням, для створення медичного туру є заявка клієнта (посилання в туристичне підприємство для лікування за кордоном).

На попередньому етапі відбуваються такі складові операції, як обробка інформації, розрахунок первісної вартості, підготовка та збір необхідної документації.

Обробка інформації включає: отримання всіх документів, які вже є у потенційного клієнта (всі відгуки, результати досліджень, епікризи тощо).

Відправка даних іноземному лікарю для первинного дистанційного візиту, консультація. Залежно від того, що скаже спеціаліст, можна скласти кошторис, розрахувуати вартість. Якщо клієнт погоджується продовжувати лікування за кордоном, переходимо до наступного етапу підготовки транспорту. Цей етап включає збір всієї необхідної документації та візову підтримку, придбання авіаквитків; бронювання готелів/апартаментів/кімнат.

Етап реалізації є найважливішим при здійсненні лікування за кордоном і включає наступні заходи: «зустріч в аеропорту»; транспортні послуги в період перебування в країні лікування, включаючи зустріч і виїзд в аеропорт. Варіанти: таксі, маршрутне таксі; стаціонарне та амбулаторне лікування, госпіталізація до лікувально-діагностичних закладів кращих спеціалістів; висококваліфікований переклад медичної документації на іноземні мови та заяв лікарів на рідні мови; послуги індивідуальних перекладачів-спеціалістів; можливість щоденного супроводу пацієнта перекладачем для забезпечення контакту з пацієнтом медичного персоналу; повна конфіденційність усіх медичних, фінансових

документів та приватної інформації; придбання для подальшого амбулаторного лікування лікарських засобів та допоміжних медичних виробів; екскурсійні програми» [27].

У деяких випадках можлива індивідуальна допомога, включаючи, але не обмежуючись такими послугами як: продовження візи та, за необхідності, продовження лікування більше, ніж очікувалося в програмі; транспортування хворих в екстрених випадках; організації перенесення лежачих хворих; замовлення додаткових транспортних послуг, в період перебування за кордоном: збільшений порядок перевезень комфорт, лімузини. Враховуючи стан хворого, можливе транспортування до машини швидкої допомоги та ін.

На останньому етапі виконуються такі операції:

-транспортування пацієнта назад в Україну;

-забрати весь пакет документацій, включаючи медичні висновки та довідки;

- остаточний фінансовий розрахунок.

Розглянемо організацію лікувального туризму при лікуванні хворих, використовуючи середні показники по туристичному підприємству на приклади 4 найпопулярніших країн для медичного туризму – Туреччина, Ізраїль, Німеччина та Австрія (табл. 3.1).

Зазвичай на початковий етап відводиться до 1 місяця.

Питання оптимізації надзвичайно важливі процеси, які скорочують час на підготовчому етапі, адже часто питання ефективності лікування є важливим для пацієнтів.

Таблиця 3.1

Період, що необхідний для здійснення організації міжнародного медичного туризму для туристичного підприємства

Етапи	Операції	Кількість необхідного часу			
		Ізраїль	Туреччина	Німечина	Австрія
Попередній етап	Обробка інформації	до 1 тижня	до 1 тижня	до 2-х тижнів	до 2-3х тижнів
	Переклад документації на іноземну мову	до 1 тижня	до 1 тижня	до 1 тижня	до 1 тижня
	Розрахунок вартості	1 день	1 день	1 день	1 день
	Збір необхідної документації	1-3 тижні	1-3 тижні	1-3 тижні	1-3 тижні
	Відкриття візи та страхування	При в'їзді	При в'їзді	до 1 місяця	до 1 місяця
Етап реалізації	Транспортування до країни призначення	1 день	1 день	1 день	1 день
	Лікування	Від 1 до 4 тижнів	Від 1 до 4 тижнів	Від 1 до 4 тижнів	Від 1 до 4 тижнів
Завершальний етап	Транспортування пацієнта до України	4 години	2 години	10-13 годин	6 годин

Оптимізовані витрати часу на попередньому етапі представлені в Таблиця 3.2. Економія часу досягається завдяки: використанню сучасних інформаційно-комунікаційні засобів (використання Інтернету та допом програми, такі як Skype, електронна пошта тощо). Найпоширеніші проблеми з надсилання раніше завантажених рентгенівських знімків, КТ та МРТ кур'єрські служби, а з розвитком інформаційних технологій цей процес значно спростився.

Тепер на додаток до більшості знімків використовуються файлообмінники поставляються в цифровому форматі, які зазвичай випускаються на дисках; незважаючи на те, що більшість керівників туристичних підприємств володіти іноземною мовою, щоб заощадити час, варто скласти спеціальний договір з агентством, що спеціалізується на перекладах, що дозволить оперативний переклад.

Оптимальний період, необхідний для здійснення організації міжнародного медичного туризму зображено у табиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Етапи та час для організації міжнародного медичного туризму

Етапи	Операції	Кількість необхідного часу			
		Ізраїль	Турція	Німеччина	Австрія
Попередній етап	Обробка інформації	до 3х днів	до 3 днів	до 1 тижня	до 1 тижня
	Переклад документації на іноземну мову	до 3х днів	до 3х днів	до 3х днів	до 3х днів
	Розрахунок вартості	1 день	1 день	1 день	1 день
	Збір необхідної документації	до 10 днів	до 10 днів	до 10 днів	до 10 днів
	Відкриття візи та страхування	при в'їзді	при в'їзді	до 10 днів	до 10 днів
Етап реалізації	Транспортування до країни призначення	3 години	2 години	5 годин	2 години
	Лікування	від 1 до 4 тижнів	від 1 до 4 тижнів	від 1 до 4 тижнів	від 1 до 4 тижнів
Завершальний етап	Транспортування пацієнта до України	3 години	2 години	5 годин	2 години

Таблиця 3.3

Середні витрати для організації міжнароного медичного туризму

Етапи	Операції	Кількість необхідного часу			
		Ізраїль	Туреччина	Німеччина	Австрія
Попередній етап	Збір необхідної документації	10-20 дол.	10-20 дол.	20-50 дол.	20-50 дол.
	Переклад докумнтації	20-50 дол.	20-50 дол.	20-50 дол.	20-50 дол.
	Відкриття візи та страхування	0	0	40-80 дол.	35-75 дол.
	Страхування	5-20 дол.	5-20 дол.	5-20 дол.	5-20 дол.
Етап реалізації	Авіа білети	100-250 дол.	150-300 дол.	200-350 дол.	150-300 дол.
	Готель/кімната/ квартира/палата	700-1400 дол.	200-1000 дол.	300-1000 дол.	200-1000 дол.
	Послуги перекладача	100-500 дол.	140-210 дол.	80-200 дол.	200-400 дол.
	Лікування	індивідуально	індивідуально	індивідуально	індивідуально
	Екскурсійні програми	10-100 дол.	10-100 дол.	10-100 дол.	10-100 дол.
	Додаткові витрати	100-1000 дол.	100-1000 дол.	100-1000 дол.	100-1000 дол.
Завершальний етап	Зворотні авіа білети	100-250 дол.	150-300 дол.	200-350 дол.	150-300 дол.
	Комісійні компанії з надання медичного туризму	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%

*- транспортні витрати надаються за можливості пацієнта арухатися самостійно.

Важливим елементом медичного туризму є вартість проживання.

Ці витрати зазвичай зменшуються тим фактом, що пацієнт не орендує окрему квартиру, а компанія облаштовує палату для пацієнта клініка .Це скорочує витрати вдвічі.

Оптимізація витрат (табл. 3.4), що відносяться до попереднього етапу, можна сказати, що основна частина витрат припадає на документи, які необхідно підготувати та надати для оформлення візи. Однак витрати і час пропорційний Чим менше часу ви витрачаєте на підготовку документів і відкриття візи, тим дорожче цей крок.

Табицял 3.4.

Отимізовані витрати

Етапи	Операції	Кількість необхідного часу			
		Ізраїль	Туреччина	Німеччина	Австрія
Попередній етап	Збір необхідної документації	10-20 дол.	10-20 дол.	20-50 дол.	20-50 дол.
	Переклад докумнтації	10-30 дол.	10-30 дол.	10-30 дол.	10-30 дол.
	Відкриття візи та страхування	0	0	35-70 дол.	35-75 дол.
	Страхування	5-20 дол.	5-20 дол.	5-20 дол.	5-20 дол.
Етап реалізації	Авіа білети	80-200 дол.	100-250 дол.	150-300 дол.	100-250 дол.
	Готель/кімната/ квартира/палата	400-600 дол.	100-400 дол.	150-300 дол..	100-300 дол.
	Послуги перекладача	100-500 дол.	140-210 дол.	80-200 дол.	200-400 дол.
	Лікування	індивідуально	індивідуально	індивідуально	індивідуально
	Екскурсійні програми	10-100 дол.	10-100 дол.	10-100 дол.	10-100 дол.
	Додаткові витрати	100-500 дол.	100-500 дол.	100-500 дол.	100-500 дол.
Завершальний етап	Зворотні авіа білети	80-200 дол.	100-250 дол.	150-300 дол.	100-250 дол.
	Комісійні компанії з надання медичного туризму	10-25%	10-25%	10-25%	10-25%

* витрати на транспортування позначені для пацієнта, який може самостійно переміщатись.

Ви можете скоротити витрати, отримуючи знижки від транспортних компаній, які отримують пільги в посольствах на транспортування пацієнтів внутрішньою авіакомпанією іноземної країни, а також таке поєднання типів транспортні, при транспортуванні хворого з місця відправки до лікарні і назад досягнути точки, коли вартість і час задовольнять клієнта.

Поточні процеси інтеграції транскордонної безпеки.
Здоров'я в Європі призведе до єдності в довгостроковій перспективі стандарти лікування та методи оплати, підвищення якості та доступності медичні послуги Незважаючи на існуючу критику високого ризику медичний туризм та неорганізованість логістичного процесу його надання послуг, очевидно, що медичний туризм істотно змінюється територіально організації європейської системи охорони здоров'я. І ця тенденція, у зв'язку з політичними, соціальними, економічними, демографічними та інформаційними, як описано вище факторами у майбутньому зростатиме.

3.3 Проблеми та перспективи розвитку медичного туризму в Україні

За результатами опитування, серед англомовних жителів таких країн, як США, Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, Канада, приблизно такий же рівень незадоволеності медичною системою помітний як в Україні, незважаючи на значні відмінності в моделях надання медичної допомоги у цих країнах [12].

Таке ставлення населення до пропонованих медичних послугпризводить до значного незадоволення попиту на послуги безпеки здоров'я, яке не може бути покрито окремою національною або регіональну медичну систему і тим самим визначає пересування громадян у ній медичний туризм. Тому на межі 20-21 ст. записаний: «інтенсивний розвиток комерційної діяльності в цій сфері та транскордонні:подорожі трансформувалися в новий напрямок у туристичній індустрії» [4, С. 39].

Причини невдоволення громадян можуть критися в так званій «невигідній доступності» окремих необхідних або бажаних для них медичних послуг це, виражено в певній вартості для людини за допомогою співвідношення результат/вартість При цьому першорядне значення мають ціна і якість.

Фактор, який насамперед привертає увагу більшості дослідників. Дійсно,досить багато країн, що позиціонуються як центри медичного туризму,вони пропонують аналогічні медичні послуги, які набагато дешевші порівняно з ними із США та Великої Британії.

В сучасних умовах медична галузь України перебуває на стадії глибокої трансформаційної зміни, отримує потужний імпульс подальший розвиток, в основному пов'язаний з наданням побутових послуг медичні заклади з фінансовою автономією, реформа базової медико-санітарної допомоги, впровадження якісно нових механізмів оплати, розвиток системи платних медичних послуг і добровільного медичного страхування, і а також інноваційна модернізація системи медичної сфери із запровадженням всі підсистеми передових медичних технологій та інноваційних рішень.

З іншого боку низька тривалість життя і зниження народжуваності, висока смертність і необхідність забезпечення жителів України якісні медичні послуги все більше заохочуються представниками медичних професій, медичнагалузь шукає принципово нові способи надання медичних послуг, впровадження інноваційних механізмів управління медичними підприємствами і бізнес-стратегії, а також диверсифікація джерел виробництва мед інститути додаткових фінансових потоків разом з їх накопиченням, планування та оптимізація розподілу відповідно до потреб громадян якість медичних послуг.

З усіма конкурентними перевагами, на шляху розвитку медичної галузі туризм в Україні має ряд обмежень і проблем, а саме [26, с. 5-6]:

- невелика кількість лікарень та медичних закладів, оснащених сучасним обладнанням та висококваліфікований персонал;
- складна та бюрократизована система приватної акредитації та легалізації медичних установ;
-відсутність широкого інформування населення інших країн про можливості медицини України та новітні досягнення медицини, які вже впроваджені;
- недосконале законодавство – зокрема несприятлива правова база у цій сфері трансплантологія, а також приватна медична практика;
- низький рівень мовної інтеграції в англомовному просторі;
- відсутність єдиних стандартизованих освітніх програм у галузі медицини
- відсутність організованих з цією метою масових навчальних поїздок за кордон підвищення кваліфікації лікарів та медичного персоналу, які займаються цією сферою медичний туризм;
- відсутність єдиної української медіаплатформи для інформації та реклама в сфері медичного туризму, а також в організації заходів – виставки, конференції, презентації, тренінги, семінари тощо;
- відсутність єдиної організації контролю за якістю організації медичної поїздки та контролю над організаціями що надають послуги медичного туризму.

Що стосується розвитку в'їзного туризму, то йому гальмує рівень послуг, а не відсутність передової медицини та кваліфікованих лікарів Але прогресу в цій галузі можна досягти за умови розвитку єдиної координації клінік і турфірм для забезпечення необхідних та достатніх умов для оздоровчого туризму в країні. важливу роль в державне регулювання, контроль якості послуг та загальні фінанси і організаційну підтримку має надати МОЗ та інші відповідні установи в регіонах.

Одна з найактуальніших проблем санаторно-курортної галузі, яка посилилися на початкових етапах перебудови економічної системи держави суттєве зниження ефективності державного фінансування та управління спеціалізовані лікувально-оздоровчі заклади. Це мало негативний вплив за рівнем їх конкурентоспроможності в порівнянні з іншими колективами засоби розміщення.

Водночас існує проблема недостатньої кількості місткість внутрішніх і зовнішніх туристичних потоків.

Також один з основних факторів можна виділити як несприятлива політична та економічна ситуація у світі, що безумовно негативно позначається розвиток медичних закладів та відвідування їх туристами. Одна з причин відсутність довіри з боку пацієнтів служить тому, що вона триває довше, особливо в медичній сфері.

Можна зауважити, що сам ринок, досить не стабільний і висока конкуренція з боку іноземних гравців завдає удару по розвитку медичного туризму в країні. На жаль, є досить значний відсоток показників не спроможності створити конкурентно-спроможний продукт у сфері медичного туризму, адже він не витримує конкуренції. Потрібно постійно покращувати та розвивати сферу надання послуг.

Обов'язковий і важливий для подальшого розвитку медицини туризму є вивчення міжнародної практики, що передбачає комплекс подібних туристичних та медичних обслуговувань та вдосконалення юридичної сторони роботи медичного туризму в сучасних умовах. Ці факти підтверджують ефективність надання медичних послуг в Україні для іноземців у рамках акції в'їзний медичний туризм та необхідність його подальшого розвитку напрямок як у сфері української медицини, так і на українському туристичному ринку.

Стратегія розвитку медичного туризму в Україні має базуватися на двох обов'язкових елементах: медичних та сервісних.

Медична складова включає наступні компоненти:

- Запрошення на лікування іноземного пацієнта - відбувається згідно об'єктивне розуміння можливості вирішення проблеми медичним шляхом установа, яка керується етичними стандартами.

- Дистанційна оцінка та створення медичної карти пацієнта попередню програму лікування протягом максимум 48 годин з моменту отримання завдання

- Повторна діагностика при надходженні пацієнта, корекція попереднього програми та надання послуг найвищої якості з метою вирішення медичної проблеми пацієнта.

Сервісна складова визначається такими ознаками [27, с 66]:

- зустріч на місці прибуття;
- допомога в поселенні;
- організація трансферів між місцем проживання та лікувальним закладом;
- організація перекладу (при необхідності);
- організація зворотного трансферу;
- вирішення інших проблем, безпосередньо пов'язаних з комфортом перебування пацієнта в стаціонарі.

Це означає, що сервісний компонент надає набір додаткових послуг, в тому числі закріпити за пацієнтом відповідальну особу-координатора, яка працює під ключ. Сервісна складова може бути повністю або частково надаються пацієнту безпосередньо як представники медичного персоналу, на основі договору з посередниками та медичними компаніями.

Незважаючи на наявні конкурентні переваги, необхідно прийняти рішення і оптимізація роботи медичних закладів та медичного туризму в цілому максимально короткі терміни.. Збільшити кількість клієнтів і, відповідно, дохід в цьому секторі, можливо лише за допомогою держави та медицини заклади комплексу цілеспрямованої діяльності. Так, медичні заклади України, які є учасниками інфраструктури медичного туризму,

повинні забезпечити якість наданих послуг та ефективний маркетинг і рекламну політику щодо іноземних суб'єктів господарювання і громадян, які є потенційними користувачами таких послуг туризму. У сучасних умовах виникає потреба вдосконалення українського законодавства у сфері медичного туризму.

Перспективи: Лікувальний туризм можна назвати одним з найвагомыших факторів розвитку охорони здоров'я, джерелом поповнення державного бюджету. Він збільшує залучення іноземних інвестицій і сприяє створенню гарного іміджу країни. Медичний туризм продовжує глобалізуватися і досить швидко розвивається.

Робота на ринку медичного туризму – це боротьба за увагу та довіру споживача, створюючи найкраще співвідношення ціна-якість, а також надання додаткових послуг, крім лікування та діагностики, на основі ринкові умови. Завдяки цьому пацієнт може не тільки вирішити свої проблеми зі здоров'ям, а й відпочити, познайомитися з місцевими пам'ятками і відмінні місця без дискомфорту в спілкуванні та розміщенні.

За даними ВООЗ: «до 2022 року туризм і сфера охорони здоров'я (спільно) стануть однією з визначальних світових галузей. Беручи до уваги те, що населення всього світу старіє, розвиток медичного та оздоровчого туризму в майбутньому буде розвиватись ще швидше»[34].
Можна виділити основні мотиви виїзного медичного туризму:
- менша вартість лікування та діагностики в іншій країні;
- наявність більш сучасного медичного обладнання за кордоном;
- висококваліфіковане та сертифіковане медичне обслуговування та обслуговування;
- фактор часу (грає роль у можливості отримання необхідної медичної допомоги послуги, допомога чи діагностика швидше, ніж у вашій країні)

Варто зазначити, що Україна знаходиться на рівні сучасного світу у галузі медицини. Наприклад, велика кількість українських клінік

репродукції мають найсучасніше обладнання, висококваліфіковані вищі та середній медичний персонал, що забезпечує ефективне лікування на рівні світові стандарти. Не менш важливих успіхів досягають такі галузі, як офтальмології та стоматології. Що стосується інших галузей медицини,в Україні багато сучасних та успішних клінік. Серед них є й міждисциплінарні та вузькоспеціалізовані онкологічні та кардіологічні клініки. Україна є автором унікальних досягнень медицини, що не мають аналогів у світі.

На території України достатньо центрів різних медичних спеціальностей, але щоб привернути увагу іноземних і вітчизняних туристів, українських курортів доводиться вирішувати низку проблем, пов'язаних із їх фінансуванням управління та модернізації. Сучасні стратегії розвитку курортів слід враховувати державне та місцеве значення запровадження ефективної системи фінансування санаторно-курортної галузі та розробка системи заохочення інвестицій у модернізацію, реконструкцію та будівництво санаторно-курортних закладів.

Потрібно також подбати про створення доступного за ціною оздоровчого продукту, контроль за дотриманням державних стандартних методик у галузі лікування і медичної реабілітації на курортах, забезпечити механізм координації діяльності санаторно-курортних та оздоровчих закладів незалежно від форми власності та підпорядкування. Варто зазначити, що на даний момент в Україні склалася досить сприятлива ситуація нормативна база у сфері репродуктивного здоров'я та клітинної терапії, що поєднується із сучасним оснащенням клінік та професіоналізмом лікарів призводить до зацікавленості іноземців у використанні конкретної медичної послуги в Україні. Крім того, велика кількість міжнародних медичних пацієнтів цікавить онкологічна допомога в приватних онкологічних клініках України. Такий інтерес пояснюється тим, що в багатьох країнах це галузь медицини

зустрічається лише в державному секторі, і це не завжди такйде з індивідуальним підходом.

Крім того, вартість медичних послуг в Україні здебільшого значно нижча, ніж вартість аналогічного лікування в інших країнах. Беручи до увагИ таку різницю, багато іноземців вважають за краще лікувати зуби або корекції зору в Україні. Враховуючи, що не менш важлива роль у прийнятті рішень про лікування за кордоном має рівень обслуговування, відсутність мовного бар'єру та розміщення, Україна працювала над створенням цих аспектів сприятливий клімат для іноземних пацієнтів. Багато лікарів володіють іноземними мовами, а в клініках, які приймають зарубіжних пацієнтів володіння, як мінімум, англійською – це норма і для середнього медперсоналу. Значна кількість українських клінік бажають розвивати свій бренд самостійно, іноді навіть не усвідомлюючи, що це є гра одного гравця медичного ринку туризму може не вистачати ні часу, ні матеріальних ресурсів для розвитку впізнаваність бренду вашої компанії на світовій арені та вихід на новий рівень.

З цією метою створюються асоціації, організовуються асоціації спеціального профілю міжнародні виставки та конференції, завдання яких – допомогти кожному провідні гравці представляють свої досягнення міжнародній аудиторії, разом розвивати бренд країни. Наразі Україну можна віднести до категорії перспективних центрів медичного туризму. Перш за все, це пов'язано з тим, що це вигіднегеографічне розташування країни. По-друге, це відіграє важливу роль висококваліфікований персонал.

На території України є велика кількість природних рекреаційних ресурсів і це є беззаперечна перевага країни. Українці мають велику кількість джерел лікувальних грязей є мінеральні води різного складу і озокерит, які приваблюють туристів. Всі перераховані вище переваги доповнюється сприятливими кліматичними умовами. На це варто звернути особливу увагу на Карпатський регіон, який має значний

рекреаційний потенціал через наявність великих лісових масивів. В цьому регіоні велика кількість джерел мінеральної води (особливо в Трускавці, Східниці та Моршині), лікувально-оздоровчий туризм є одним з найбільш перспективних видів туризму в Україні. Розвивається він за рахунок значних ресурсів: «рівнини та пагорби, карстові печери, гірські озера та річки, узбережжя Азовського і Чорного морів у поєднанні з м'яким кліматом і комфортними погодними умовами, жарко, тепло і холодно, мінеральні джерела, родовища лікувальних грязей на лиманах, ліси, різноманітність рослинний і тваринний світ, якими багата країна»[15]

Як каже М. Мальська: «наявна природна база санаторно-курортної галузі дозволяє щорічно приймати до 8 мільйонів осіб»[20, с.22].

Значна конкурентна перевага України на міжнародному ринку медичних послуг це відносно низькі ціни порівняно з сусідніми країнами, що входять до Європейського Союзу.

Також відіграє важливу роль у розвитку України як центру медичного туризму співробітництво з іншими країнами та організаціями. Наприклад, МОЗ України співпрацює з такими установами, як наприклад Всесвітня організація охорони здоров'я, Міжнародний комітет Червоного Хреста, ЮНІСЕФ, ПРООН, Агентство США з міжнародного розвитку, Швейцарське бюро співробітництва та ін. Міжнародне співробітництво здійснюється і на більш низьких рівнях: наприклад, Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини співпрацює з такими країнами, як Польща, Словаччина, Йорданія та країнами СНД в рамках окремих наукових підрозділів. Крім того, співпраця здійснюється на рівні місцевої влади. Українська асоціація медичного туризму в рамках сприяння розвитку проводить міжнародні медичні виставки та конференції туризму, часто організовує круглі столи, семінари, прес-конференції, реалізов навчальні програми та угоди про стажування лікарів. Необхідно усвідомлюють, що в рамках розвитку медичного

туризму активна участь у таких подіях відіграє важливу роль. Членами UAMT є провідні медичні клініки, туристичні агентства, оператори медичного туризму, страхові компанії. Всі члени асоціації співпрацюють з пресою та іншими ЗМІ, інтернет-порталами, авіакомпаніями, посольствами як в Україні, так і за кордоном. Їх діяльність спрямована на створення позитивного іміджу України в цілому, а також на представлення основних напрямків української медицини та її лідерів на світовій арені.

На даний момент є нагальна необхідність проведення фундаментального проведення структурної реорганізації національної системи охорони здоров'я на європейських засадах із пріоритетним розвитком базової медико-санітарної допомоги та зміною фінансового механізму системи охорони здоров'я. Мова йде про впровадження в Україні Європейські принципи, а також стратегії, необхідні для реформ національнї системи охорони здоров'я. Реорганізація і конвергенція до неї програми покажуть відповідність основному вектору курс зовнішньої політики держави – її євроінтеграція. Варто підкреслити, що шлях в системному та комплексному напрямку Україна вже почала реформу медицини та її «європеїзацію».

Насамперед, йдеться про чітко виражену консолідацію, структурований діалог і план спільних дій органів законодавчої та виконавчої влади щодо вирішення цього стратегічно важливого для українського народу питання.

Програма реформування медичної галузі має бути широкою, ряд стратегічних трансформацій, як медичних, так і економічних, соціальних, трудових та освітніх сфер. Не менш важлива реформація загальної системи державного управління, яка зосереджується головним чином на:

- забезпечення розвитку медичної галузі та необхідного кадрового забезпечення висококваліфіковані спеціалісти;
- збір необхідних коштів для фінансування національної системи

охорони здоров'я, ефективний розподіл і оптимальне використання ресурсів;

- підвищення рівня якості управління державною системою охорони здоров'я,насамперед шляхом боротьби з корупцією та практикою незаконного вимагання коштів у пацієнтів медичних закладів другого та третього рівнів;

- контроль та підвищення рівня фінансової підзвітності керівництва МОЗ, а також працівники державних установ системи охорони здоров'я та медичні установи;

- запозичення та застосування міжнародних стандартів надання медичних послуг у національних практиктиках, яка передбачає використання інноваційної медицини технології, а також дотримання відповідних соціальних вимог до медицини послуги – їх доступність, повнота та висока якість;

- створення сприятливого економічного механізму для створення медицини послуг на основі їх соціальної інклюзії, тобто підвищення ступеня участі всіх громадян у суспільстві у створенні такого механізму, прямого задоволення та соціальної справедливості [11, С. 389].

Таким чином, медичний туризм є перспективним напрямком економічної діяльності,яка потребує фінансової та інституційної підтримки з боку держави. Є необхідність внести деякі зміни, перш за все, потрібно реформувати Закон України «Про туризм», розробка Закону України «Про медициний туризм», розробка та прийняття Закону «Про кластери». На додаток до цього,щоб запрацювала система медичного туризму в області та країні в цілому, необхідно подбати про продумане управління, внести зміни до законодавства (наприклад, про трансплантологію), використовувати сучасну медицину технологій, вдосконалювати обсяг і рівень надання послуг, створювати необхід умови для реабілітації. Державна підтримка медичного туризму та охорони здоров'я потрібне і практикується в усьому світі. Наприклад,

в Ізраїлі і у Туреччині клініки отримують кошти з бюджету і також мають підтримку інвесторів. . У Туреччині іноземний пацієнт може отримати знижку до 50% на переліт авіакомпанією Турецькі авіалінії, а за рекламу та продаж послуг відповідальне спеціальне агентство, якому виділяють кошти на рекламу і виплачують бонуси. Інвестиції в інфраструктуру повинні надходити на рівні держави. Партнерство державного та приватного секторів сприятиме розвитку медичного туризму. Медицина зробить таку співпрацю та механізми можливими для більшої економічної свободи та інструментів підвищити якість своїх послуг. Крім того, про них потрібно піклуватися про відповідність міжнародним стандартам, пройти міжнародну сертифікацію, налагодити сервіс, що в свою чергу створить сприятливе середовище на розвиток медичного туризму.

3.4 Порівняння українського та угорського туру по термальних водах

В ході роботи було розроблено два бальнеологічні тури на 4 дні, порівняння їх послух та вартості.

Тур "Термальні води Карпат"

1 день.

21:30 - зустріч у м. Київ, біля метро Вокзальна.

22:00 - виїзд комфортабельним автобусом до Львова.

2-й день.

09:00 – прибуття в Чинадієво, сніданок у місцевому ресторані «Вулик».

10:00 - перша туристична пам'ятка нашої подорожі - замок "Сент-Міклош" або "Святий Миколай" - легендарний замок, який має свою назву від колишньої назви села, де воно знаходилось, до 1944 року Чинадієво

його звали Сент Міклош. Ця старовинна фортеця стала відомою завдяки одному з найдраматичніші історії почуттів глибокої прихильності та кохання у середньовічній Європі – тут принцеса Ілона Зріні мала таємні

побачення з графом Імре Тьокелі – відомим трансільванським аристократом.

Нині напівзруйнований і майже забутий замок відновлено завдяки надзвичайним зусиллям мецената Йосипа Бартоша – відомого художника та композитора, який зараз проводить там екскурсії.

Рис. 3.5Замок Сент-Міклош

13:00 - рушаємо в Мукачево. Екскурсія по замку Паланок.

14:00 – обід у ресторані «Газдиня».

16:00 – прибуття до термальних вод Косино , де можна купатися в цілющих термальних водах, евкаліптової або трав'яної сауні.

Рис. 3.6.Замок Паланок

Також є екзотичні басейни з вином або пивом. Кожен басейн у Косино має такі «спецефекти»: штучний водоспад, який падає на вас із «Золотого крана здоров'я», завислі в повітрі на висоті 16 метрів, справжні бульбашки підводний гейзер, спеціальні розслаблюючі ванни для ніг та багато іншого.

19:30 – вечеря в ресторані «Чарда».

20:30 – ночівля в садибі «Евіке»

Рис.3.7

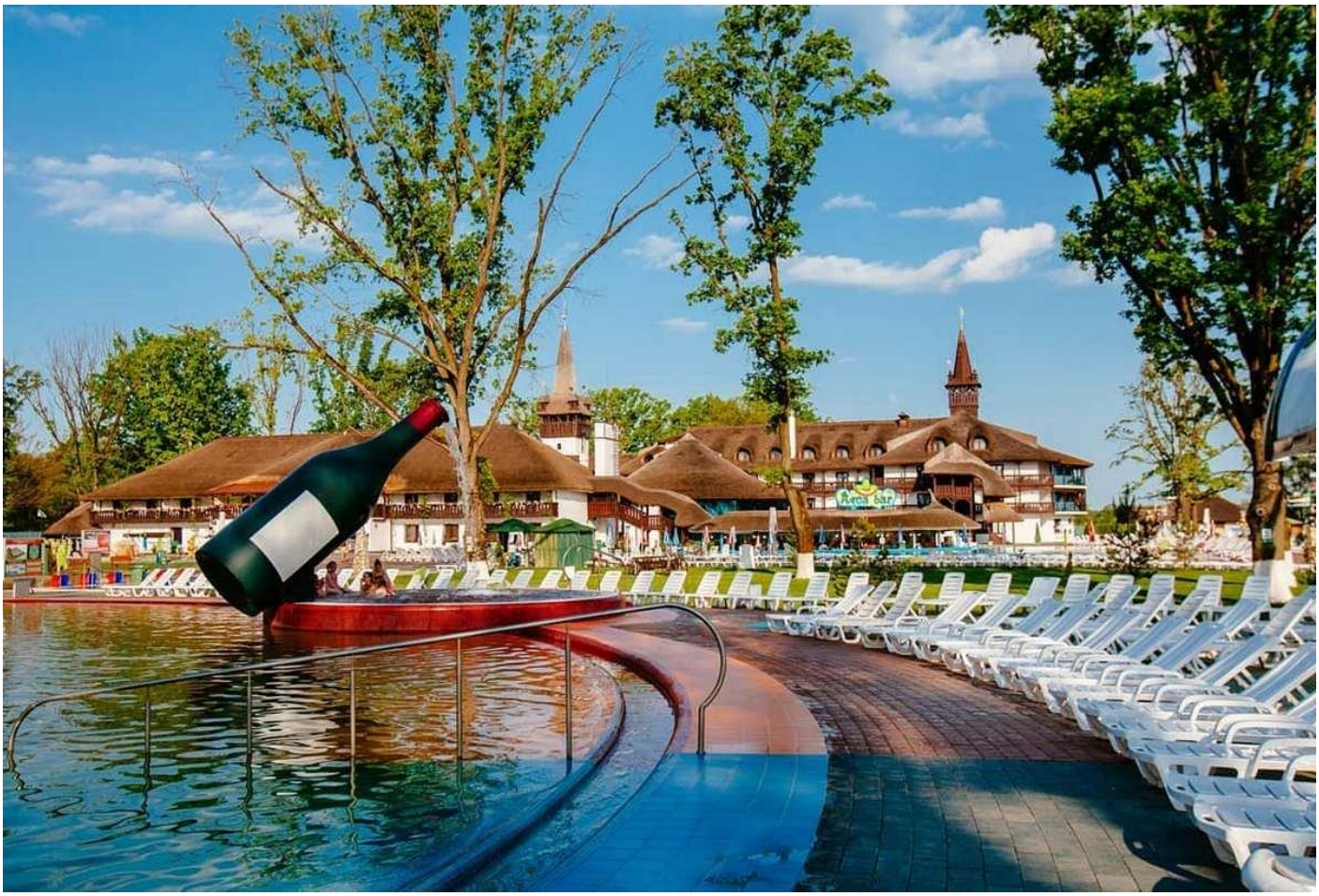

Рис (3.7) (3.8.)Термальні води Косино

3.8 Садиба «Евіке»

3 День.

08:00 – сніданок в ресторані «Порядний газда».

09:00 – екскурсія по Ужгороду. Тут знаходиться найдовша в Європі липовий
проспект, набережна і знаменита вулиця Корзо (одна з найстаріших і наймальовничіших вулиць
міста), замок в Ужгороді.

13:00 – обід у місцевому ресторані.

14:00 - прибуття в Лумшори - райський куточок Закарпаття. ванна в резервуар з мінеральною сірководневою водою . А щоб охолодитися, можна
поринути в прохолодну воду річки. Така ванна благотворно діє на імунітет, серце і шкіру.

3.9.Лумшорські чани

18:00 – вечеря.

19:00 – повернення до дому

4 день.

8:00 - Сніданок

10:00 Приїзд до Київа.

Ціна туру – 2300 грн/ос.

У вартість туру входить:

- проїзд комфортабельним автобусом (700 грн);
- проживання в садибі «Евіке» (1050 грн);
- супровід екскурсовода (300 грн);
- страхування під час подорожі (250 грн).

Додатково оплачується:

- квитки на туристичні об’єкти;
- купання в чанах та басейнах з термальними водами;
- харчування;
- особисті витрати.

Вартість вхідних квитків: – замок “Сент-Міклош”: добровільна пожертва;

– замок Паланок: дорослі - 50 грн., Школярі та студенти - 30 грн. – термальний басейн “Косино”: загальний – 400-450 грн., учасники АТО та інваліди 1 групи – 150 грн., діти зростом до 150 см. – безкоштовно, оренда шафки – 50 грн. – Ужгородський замок: загальний – 45 грн., студентський – 35 грн., дитячий – 25 грн.; – купання в чанах з мінеральною водою с. Лумшори: загальний – 140 грн., діти до 12 років – 100 грн.

Тур: Райська насолода термальних вод.

1 день.

08:30 - зустріч групи на вокзалі у Львові.

09:00 - виїзд групи до Угорщини.

Трансфер до українсько-угорського кордону.

Відправлення в Егер - перлину угорського барокко і батьківщину червоних вин. Відвідування винних підвалів в Долині красунь з дегустацією вин і смачного гуляшу (594 гривень). Егер є одним з центрів угорського виноробства. Саме тут знаходиться один з найпопулярніших, серед українських туристів, об'єктів - Долина красунь, саме тут роблять, широко відоме червоне вино Egri bikavér, тобто «Егерська бича кров». Спробувати це вино, а також багато інших, можна в невеликих винних погребах , господар погребу пригостить декількома келихами вина різних сортів, і звичайно, угорським національним блюдом - гуляш.

19:00 розміщення в готелі «Egria Apartments»

Рис. 3.10. готель «Egria Apartments»

2-й день.

08:00 - сніданок.

09:00 - переїзд до термальних ванн Saliris Resort - Spa & Conference Готель - Egerszalók - 824 грн за 3 години.

Чисте повітря, гарний краєвид, сосновий ліс і великий комплекс з цілющою водою. Егерсалок - невелике курортне містечко, розташоване в 140 км від Будапешту. Сам комплекс був побудований в 2007 році на базі гарячого джерела, який вириває на поверхню з глибини 410 м. Температура води +68°C. Стікає вниз створюючи соляні пагорби, з яких виникли термальні ванни Егерсалок називають «угорським Памуккале». Біля підніжжя соляні схили 17 критих і відкритих басейнів, джакузі, водні гірки, пінна ванна і басейни для дітей.

12:00 – переїзд в Будапешт.

Оглядова екскурсія по місту: панорама Будайської сторони, Пешта, та "найбільшої європейської річки" - Дунаю. Королівський палац, тераси Рибальського бастіону, огляд території Парламенту, Базиліка Святого Іштвана, площа Героїв, пам'ятник Тисячоліттю, Замок Вайдахуняд,

монумент Аноннімусу, міський парк Варошлігет. Вільний час у Будапешті.

Рис 3.11.термальні купальні Saliris Resort - Spa & Conference Hotel

У вільний час можна обрати факультативні екскурсії:

"Будапешт - місто контрастів" (495 гривень) Пропонуємо ближче оглянути найвідомішу, найдовшу будівлю Будапешту - Парламент. Будівля Парламенту - найбільша в Угорщині; в ньому 691 приміщень, 29 сходів і 10 дворів. Всередині будівлі знаходиться невеликий музей парламенту.

Гора Геллерт (231 гривень). З гори, висотою понад 230 м, мандрівникам вдасться помилуватися Будапештом, Дунаєм, островом Маргіт. Гора цікава цитаделлю (раніше виконувала роль пункту спостереження, а сьогодні - зони відпочинку з пивним баром і рестораном), а також купальнею, що знаходиться у її підніжжя.

Прогулянка на теплоході по Дунаю (659 грн) - в екскурсії перед

Ви побачите горизонт, який вважається частиною світової культурної спадщини

пам’ятки: 9 мостів на Дунаї, фортечна гора з Королівським палацом набережна у святковому освітленні.

Руді лазні (переказ 198 грн., вхід платний місце). У лазні привертає увагу незвичайна архітектура будинку, з яким вона асоціюєтьсяз періодом турецького панування в Угорщині. Баня знаменита восьмикутний басейн, який називають «зеленою ванною стовпа». такий басейн отримав свою назву від кольору однієї з восьми опорних колон десятиметровий купол.

Баня «Рудаш» — лазня, поділена на чоловічі та жіночі дні. з 1936 року відвідувати його могли тільки чоловіки. Лише після реконструкції у 2005р вхід був відкритий і для жінок. Субота та неділя - звичайні дні. слід зазначити що поділ на дні тижня стосується тільки лазні; басейн та оздоровчі процедури доступні без обмежень.

Рис.3.12 Готель T62

20:00 – нічівля в «T62 Hotel» – 1528 грн.

3й день

08:00 - сніданок.

Вихідний.

Оздоровчий туризм є одним із пріоритетних напрямків розвитку внутрішній і зовнішній туризм в країні. Медичне приладдя в наявності ресурси є основою для створення міжнародних бальнеологічних курортів значення.

Зимовий період - «Термальне озеро Хевіз - джерело здоров'я» (989 р гривні). Термальне озеро з парком є вітриною Угорщини.

Озеро Хевіз дивне як за хімічним складом, так і за розміром і температурою вода: влітку - +35 °C, а взимку не опускається нижче +26 °C. У ньому комфортно купатися цілий рік. Це озеро живиться потужним підземним мінеральним джерелом і водою тут він повністю замінюється протягом 72 годин

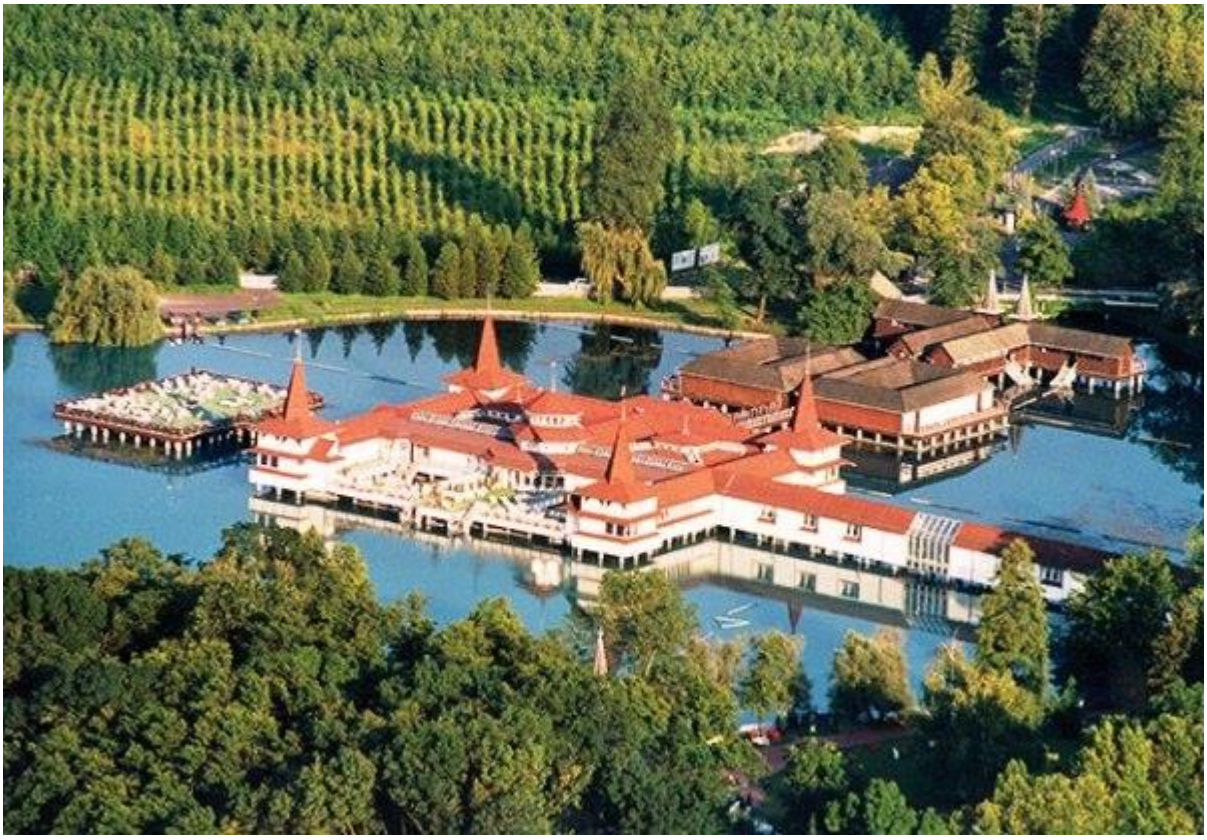

Рис.3.13. Озеро Хевіз

Протипоказання (вагітність, інфекційні захворювання, відкриті рани, підвищена функція щитовидної залози, гостра серце недостатність).
Літній період - озеро Балатон (989 гривень).

Балатон - відоме на всю Європу містечко, де можна чудово відпочити всією сім’єю. Це найбільше європейське озеро - молочно-білі води простягаються на 80 кілометрів. На дні - пісок, тому сонце дуже швидко нагріває воду. Завдяки середземноморському клімату температура води іноді вище температури повітря

Рис 3.14. Озеро Балатон

19:00 – вечеря.

23:00 – нічний переїзд в Україну.

4 день.

06:00 – прибуття до Львова у першій половині дня, на з/д вокзал.

Вартість туру – 5477 грн/ос.

У вартість туру входить:

- обов'язкова екскурсія:

Зимовий період - «Термальне озеро Хевиз - джерело здоров'я» (989 гривень трансфер + екскурсія),

літній період - озеро Балатон (989 гривень трансфер + екскурсія);

- термальні купальні Saliris Resort - Spa & Conference Hotel (824 грн);

- супровід керівником групи (350);

- проживання в готелі (936 + 828 грн);
- екскурсії згідно програми туру (300);
- проїзд автобусом (900 грн); - страхування (350 грн).

Додатково оплачується:
- харчування;
- вхідні квитки в екскурсійні об'єкти;
- особисті витрати.

Висновки до 3 розділу

Для туристичних підприємств важлива пропозиція щодо відкриття нових видів послуг у рамках медичного туризму, який розвивається швидкими темпами та це позитивно впливає на економіку в цілому. Увімкнено розробка туристичного продукту у сфері надання медичних послуг, які є адресними.

Виїзний туризм повинен дотримуватися поетапної методики розробки подорожі врахування зовнішньоекономічної діяльності туристичного підприємства.

Класифікація основних процесів реалізації концепції медичного туризму дозволило окреслити учасників реалізації ідеї медичного туризму та охарактеризувати їх форми співпраці з іноземним медичним центром для висвітлення механізму співробітництво та взаємодія учасників ринку медичного туризму.Проведено розрахунки середніх тимчасових та фінансових витрат виявлено організацію медичного туризму ще в чотирьох країнах ефективність діяльності туристичних підприємств.

В Україні розвиток медичного туризму обмежений рядом проблем пов'язані з регулюванням цього виду діяльності на державному рівні, матеріально-технічне забезпечення, відсутність єдиної стандартизації освітні програми у сфері медичного туризму, не організовані масові навчальні поїздки за кордон з метою підвищення кваліфікації

лікарі та медичний персонал, які займаються медичним туризмом тощо.

Незважаючи на ці проблеми, країна має значні перспективи розвиток виїзного туризму, а також фактичне формування внутрішнього ринку послуги з медичного туризму. Це важливий поштовх у цьому напрямку структурна реорганізація національної системи охорони здоров'я, яка орієнтується на європейські принципи з пріоритетним розвитком основної ланки медичне обслуговування та зміна фінансового механізму функціонування система охорони здоров'я.

Після створення і порівняння двох термальних турів вітчізняного та закордонного ми дійшли до висновку що в Україні лікувально-оздоровчий туризм не чим не гірших чим у Європі і він є більш доступний по цінам.

Висновки

1. У сучасних умовах виникли різноманітні підходи до тлумачення сутності медичного туризму. На нашу думку, це один із видів туристичної діяльності який здійснюють як туристичні оператори, так і заклади охорони здоров’я з метою лікування та одужання. Характеристика туристичного продукту в медичний туризм - це поєднання загального туристичного і лікувального обслуговування. Специфікою лікувального туризму є організація поїздок на вхідні, індивідуальний, лікувально-оздоровчий тур і групові поїздки, далекі круїзи та «денні» поїздки для регенерації та релаксації. З точки зору туристичних послуг, усі ці види подорожі можна назвати «медичним туризмом».

2. Управління та регулювання діяльності у сфері медичного туризму в Україні базується на багатьох нормативних актів і частково на досвіді країн Європи. Урамках управління медичним туризмом на державному рівні необхідно чітко визначити суб’єктів господарських відносин у цій сфері. Такими суб’єктами є: туроператори, турагенти, заклади охорони здоров’я, комерційні суб’єкти, що надають туристичні

послуги, інші комерційні суб’єкти. Виходячи з функціонування ринку послуг медичного туризму держ регулювання медичного туризму має охоплювати такі функції: управління, контроль і захист суспільних інтересів, реалізація яких повинна враховувати це медичний туризм - сфера, безпосередньо пов'язана з верховною людиною цінність - життя і здоров'я.

3. Вплив медичного туризму на рівень соціально-економічного розвитку регіону може бути як прямим, так і непрямим. Соціально-економічний специфіка медичного туризму полягає в зниженні рівня захворюваності, інвалідність і смертність медичних туристів; збільшення нових робочих місць в регіоні; підвищення рівня зайнятості населення регіону; розширення спектру надання медичних послуг. Опосередкований вплив розвитку медичного туризму на соціально-економічну систему створюється шляхом стимулювання розвитку сусідніх територій. Для медичних закладів прямими соціальними факторами є підвищення заробітної плати працівників, підвищення кваліфікації найманих працівників, пряма економіка - зростання доходів і прибуткова діяльність.

Для туристів прямі соціальні напрямки виглядають у якості медичних послуг, зниження рівня захворюваності, інвалідності та смертності, відтворення працездатності.

4. В Україні одночасно розвивається вихідний і вхідний трафік медичного туризму. Один із провідних напрямків розвитку медичного туризму можна визнати санаторно-курортне лікування. Переважна інвестиція Українські курорти мають потенціал для розвитку в’їзного медичного туризму мінеральні води та лікувальні пелоїди, бальнеологічні курорти.

Передумовою розвитку регіональних ринків медичного туризму в Україні та його основною метою є в основному залучення іноземних туристів, оскільки це фактор підвищить популярність і сприятиме розвитку всього внутрішнього туристичний сектор, і їх приплив накопичує фінансово важливе значення в регіоних потоків За оцінками експертів, кількість медичних центрів в Україні,орієнтованих на обслуговування іноземних пацієнтів, становить близько 70% Цільовими сегментами в'їзного медичного туризму в Україну є: стоматологія та лікування безпліддя,

реабілітація, офтальмологія та радикальна медицина (кардіологія), лікування стовбуровими клітинами.

У структурі послуг виїзного медичного туризму на нього припадає понад 40 %. лікування, 30% – оздоровлення, 25% – діагностика, 5% – медичне страхування.

5. Для туристичних підприємств важлива пропозиція відкриття нових видів послуг у рамках медичного туризму, що динамічно розвивається і має позитивний соціально-економічний вплив на економіку в цілому При розробці туристичного продукту в сфері медичних послуг, який орієнтований на виїзний туризм, необхідно застосовувати поетапну методологію розвиток туризму з урахуванням зовнішньоекономічної діяльності туризму підприємств. Класифікація основних процесів при реалізації концепції медичний туризм дав змогу окреслити учасників реалізації медичних ідей туризму та обговорити форми співпраці з іноземним медичним центром, визначити механізм співпраці та взаємодії учасників ринку медичного туризму. Проведено розрахунки середніх тимчасових та фінансових витрат виявлено організацію медичного туризму ще в чотирьох країнах
ефективність діяльності туристичних підприємств.

6. В Україніни здоров’я розвиток медичного туризму обмежений рядом проблем пов'язаних з регулюванням цього виду діяльності на державному рівні, матеріально-технічне забезпечення, відсутність єдиної стандартизації освітні програми у сфері медичного туризму, не організовані масові навчальні поїздки за кордон з метою підвищення кваліфікації лікарі та медичний персонал, які займаються медичним туризмом тощо.

Незважаючи на ці проблеми, країна має значні перспективи розвиток виїзного туризму, а також фактичне формування внутрішнього ринку послуги з медичного туризму. Основні фактори впливу розвиток і вдосконалення медичного туризму означає: швидке досягнення результату,що можливо завдяки наявності необхідного та сучасного медичного обладнання;терміновість складних процедур; прозорість кордонів спрощення візового режиму, створення медичних керуючих компаній, що беруть участь у складанні необхідних супровідних документів, можл проходження процедур, які заборонені або обмежені у вашій країні і т.д.

Важливим поштовхом у цьому напрямку є структурна реорганізація національна система надання медичних послуг, яка базується на європейських принципах з пріоритетним розвитком основної ланки медико-санітарної допомоги та шляхом зміни фінансового механізму системи охорони здоровя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баєв В.В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. Наукові праці МАУП. Київ. 2014. Вип. 43(4). С. 163-167.

2. Баєв В.В. Класифікація медичного туризму в умовах глобалізації міжнародного медичного простору. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..

3. Баєв В.В. Характеристика структурних елементів ринку медичного туризму. Ефективна економіка. Київ. 2015. №3.

4. Вахович І.М., Малімов В.В. Фактори розвитку регіонального ринку медичного туризму в розвинених країнах світу. Розвиток та формування економіки та соціологія праці. 2012. №3(7) С. 39-43.

5. Виноградова О.В., Редько В.Є., Стельмах О.А. Туристичне краєзнавство: метод. вказівки для самостійн. роботи студентів ден. і заоч. форм навчання напряму підготовки «Туризм». : Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України: Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. ТуганБарановського, Каф. туризму. - Донецьк: 2011, 154 с.

6. Гальків Л. І. Галаз Л. В. Денбіцка Й. Проблеми економіки та управління. Національний університет “Львівська політехніка”, кафедра менеджменту організацій, Економічний університет у Вроцлаві, кафедра статистики. 2019. Вип. 4. 38 с.

7. Гнедик Є.С. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. Підприємництво, господарство та право. 2019. № 3. С. 80-86.

8. Гнедик Є.С. Медичний туризм як вид господарської діяльності: проблеми нормативно-правового визначення. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Том 2. С. 18 – 22.

9. Гнедик Є.С. Правова характеристика медичного туризму в Україні. Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин: матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (Кривий Ріг, 27 вересня 2019 р.). Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 84 -89. 73

10. Гунченко О.О. Географія медичного туризму в країнах Європи. Географія та туризм. 2014. Вип. 30. С. 110 – 121.

11. Горбулін В.П., Власюк О.С., Ляшенко О.М. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ. 2017. С. 389.

12. Дємєнтєєв Т.В. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти. Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. С.430-431.

13. Діденко К.Д., Жученко В.Г. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Випуск

14.частина 4. С. 101 – 105 14. Казакова Н.А., Марушева А.А., Прав Ю.Г., Гулаг А.О. Напрями розвитку медичного туризму в Україні та його вплив на економіку. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 63. С. 5-22.

15. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.

16. Малімон В. С. Формування та розвиток регіональних ринків медичного туризму в Україні: дис. … канд. іст. наук: 08.00.05. Луцьк. 2013. 20 с.

17. Малімон В.В. Теоретичні засади та макроекономічні аспекти фінансово-економічних систем. Луцьк, Луцький НТУ. 34 с.

18. Малімон В. В. Перспективи розвитку регіональних ринків медичного туризму в Україні. Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє : Міжнар. наук.- практ. конфер. : тези допов. Харків: 2012. 81–82 с.

19. Малімон В. В. Медичний туризм як складова регіонального ринку туристичних послуг. Науковий журнал. № 1. Луцьк. 2012. С. 108–114.

20. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Медичний туризм. Теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018, 96 с. 74

21. Михайліченко Г.І. Розвиток туристичного продукту лікувальнооздоровчого та медичного туризму України. 2020. №2. С. 3-10 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/4.pdf

22. Михайлюк О.Л., Сухіна Л.В. Перспективи розвитку медичного туризму в Одеському регіоні. URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6940/1/Перспективи%20розвитку%20медичного%20туризму%20в%20Одеському%20регіоні.pdf .

23. Первичная медико-санитарная помощь: сегодня актуальнее, чем когда-либо. Доклад ВОЗ о состоянии здравоохранения в мире. 2008. URL: https://www.who.int/whr/2008/summary/ru/

24. Пономарьова Г.В. Медичний туризм: сучасні світові напрями, прогнози розвитку в Україні. Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2021. №104. – С.168 – URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2020/24_104.pdf#page=166

25. Поворозний М.Ю. Медичні послуги у системі глобальних економічних трансформацій: дис. … канд. філосов. наук: Київ. 2019. 198 с.

26. Полстяной А. О.Сучасний стан, тенденції та проблеми розвитку медичного туризму в Україні. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків. 2016. Вип. 4. С. 5-22.

27. Романова А. Аналіз становлення і розвитку медичного туризму в Україні у контексті світового економічного простору. Проблеми та перспективи економіки та управління . 2017. №1. С.66-70.

28. Українська асоціація міжнародного туризму. Ukrainian Association of Medical Tourism. URL: http://www.uamt.org.ua

29. Шепелюк С.І. Особливості становлення та розвитку туристичної індустрії в Україні. Вісник ДІТБ. 2013. №17. С. 262 – 268

30. Холявка В.З., Лешко Х.С.,Мочульська О.М., Кухтій А.О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувальнооздоровчого туризму в України. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. Тернопіль. 2019. №1. С. 27-28. 75

31. Щекин Г.Ю. Концептуализация феномена медицинского туризма в социологии медицины: автореф. дис. … д – ра социолог. наук. Волгоград, 2013. 50 с.

32. Никитина А.О. Управление формированием интегрированных санаторно-курортных комплексов в регионе: монография / А.О. Никитина . – СПб. : СПбГИЭУ, 2012. – 290 с.

33. A global look at public perceptions of health problems, priorities and donors: the Kaiser/Pew global health survey. Kaiser Family Foundation. 2007. URL: https://www.kff.org/global-health-policy/poll-finding/a-global-look-at-publicperceptions-of/

34. Didenko, K. D. and Zhuchenko, V. H. Visnyk Khersons'koho derzhavnoho univers. Medical tourism in Ukraine: current state and prospects for development. 2019. №4. P. 101–105.

35. Euro Health Consumer Index 2018. Health Consume Powerhouse (HCP). 2018. 66 p. URL: https://healthpowerhouse.com

36. Kelley E. Medical Tourism.World Heaith Organization. WHO Patient Safety Programme. 2013.

37. Khorana S. International Trade in the Health Sector: Forgotten Frontier? Trade Hot Topics. 2016. Issue 126.p.3.

38. Medical Tourism. A Global Platform for Healthcare Ecosystem. URL: https://www.medicaltourism.com/mta/home

39. Medical Tourism Index. The International Healthcare Research Center. URL: http://www.healthcareresearchcenter.org/medical-tourism-index/

40. Percivil M Carrera, John FP Bridges. Globalization and healthcare: understanding health and medical tourism. Volume 6, 2006 - Issue 4. URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1586/14737167.6.4.447?src=recsys&j ournal Code=ierp20

41. UNWTO (2019), International Tourism Highlights, 2019 Edition. 2020. URL: https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152

42. UNWTO International Network of Sustainable Tourism Observatories.